

Uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap Zuidwest Zeeland

Van beleid naar uitvoering

Uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap Zuidwest Zeeland

Van beleid naar uitvoering

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland op 11 juli 2006

Inhoudsopgave

Voorwoord	3	4	Visie kernkwaliteiten landschap, cultuurhistorie en recreatief medegebruik	18
1 Inleiding	4	4.1	Het Nationaal Landschap Zuidwest Zeeland	18
1.1 Betekenis van het Nationaal Landschap	4	4.2	Deelgebied Walcheren	18
1.2 Doel en resultaat	4	4.3	Deelgebied Zak van Zuid-Beveland	20
1.3 Aanpak en rol provincie	4	4.4	Deelgebied West Zeeuws-Vlaanderen	23
1.4 Leeswijzer	5			
2 Begrenzing, beleid en kernkwaliteiten	6	5	Het uitvoeringsprogramma	26
2.1 Begrenzing van drie deelgebieden	6	5.1	Programma Nationaal Landschap	26
2.2 Beleid van behoud door ontwikkeling	7	5.2	Kwaliteitscriteria	26
2.3 Versterken en ontwikkelen van kernkwaliteiten	9	6	Organisatie, besluitvorming en financiering	27
3 Een veranderend Nationaal Landschap	12	6.1	Organisatie en besluitvorming	27
3.1 Het landschap van het deltalandschap	12	6.2	Financiering	27
3.2 Deelgebied Walcheren	12	6.3	Projecten en investeringen	27
3.3 Deelgebied Zak van Zuid-Beveland	14			
3.4 Deelgebied West Zeeuws-Vlaanderen	16	Bijlage 1 Groslijst projecten per deelgebied		28

Voorwoord

Zeeland is mooi.

Dat weten Zeeuwen en alle bezoekers van deze provincie al lang. Ook landelijk is dit nogmaals erkend. In Nederland zijn twintig gebieden aangewezen die samen kenmerkend zijn voor het landschap en de historie van Nederland. Zuidwest Zeeland is er één van.

De benoeming tot Nationaal Landschap is een erkenning van de unieke schoonheid van het Zeeuwse landschap en de bijzondere verwevenheid van land en water. Dat is iets om trots op te zijn. Maar het is meer dan dat. De erkenning biedt kansen en middelen om landschap en cultuurhistorie te behouden en verder te ontwikkelen. Niet door Zuidwest Zeeland te veranderen in een openluchtmuseum, maar door op een betere manier om te gaan met het landschap en de geschiedenis van Zeeland. Samen met het Rijk, de gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties is het uitvoeringsprogramma opgesteld om dit doel te bereiken.

In het uitvoeringsprogramma vindt u een gezamenlijke visie op het landschap van Walcheren, de Zak van Zuid-Beveland en West Zeeuwsch-Vlaanderen. Dit zijn de drie deelgebieden van het Nationaal Landschap Zuidwest Zeeland. Vanuit de visie wordt duidelijk wat de kwaliteiten van landschap en cultuurhistorie zijn, hoe ze versterkt kunnen worden en hoe daar recreatief en toeristisch optimaal gebruik van kan worden

gemaakt. Het uitvoeren van dit programma zal veel tijd en geld kosten. De Raad voor het Landelijk Gebied adviseerde aan het ministerie van LNV niet voor niets om een “vaste koers en lange adem” voor de Nationale Landschappen. Onze koers voor de komende jaren is in dit uitvoeringsprogramma beschreven.

Het mooi houden en nog mooier maken van deze delen van Zeeland kan alleen met hulp van alle inwoners. Als gezamenlijke overheden investeren we met name in de publieke ruimte, maar het overgrote deel van ons Nationaal Landschap is in bezit van mensen, zoals u en ik. Gezamenlijk kunnen we de waarde van het Zeeuwse landschap verder vergroten.

Resultaten zijn nu al zichtbaar. De eerste investeringen zijn gedaan met behulp van subsidies die het Rijk en andere overheden beschikbaar hebben gesteld. Dijken en erven zijn beplant, fiets- en wandelpaden aangelegd en historische bouwwerken worden in ere hersteld. Wij willen dit de komende jaren voortzetten om de goede start van het Nationaal Landschap om te zetten in een geweldig resultaat.

Harry van Waveren

Inleiding

1.1 Betekenis van het Nationaal Landschap

In de Nota Ruimte heeft het Rijk twintig Nationale Landschappen aangewezen die 'internationaal zeldzaam of uniek en kenmerkend zijn voor Nederland'. Voor het Nationaal Landschap van Zuidwest Zeeland zijn Walcheren, West Zeeuws-Vlaanderen en de Zak van Zuid-Beveland aangewezen. De status van Nationaal Landschap maakt het mogelijk de specifieke kwaliteiten van het landschap te behouden en verder te ontwikkelen. Het motto voor deze gebieden is dan ook 'behoud door ontwikkeling'. Dit betekent dat de kernkwaliteiten van het landschap, de daarin liggende natuur, cultuurhistorie en het recreatief medegebruik moeten worden behouden en versterkt.

De spelregels die van toepassing zijn op het Nationaal Landschap, zijn gegeven in de Nota Ruimte en worden verder uitgewerkt in het Omgevingsplan Zeeland 2006-2012. De regels hebben betrekking op de exacte begrenzing van het Nationaal Landschap en op het specifiekere benoemen, beschermen en verder ontwikkelen van de kernkwaliteiten in het Nationaal Landschap. Voor de bescherming en verdere ontwikkeling van de kernkwaliteiten zet het Rijk financiële middelen in op basis van 50% cofinanciering door derden, zoals provincie, gemeenten, waterschappen, behorende instanties en dergelijke.

Om de uitvoering van het beleid gestalte te geven is een uitvoeringsstructuur opgesteld bestaande uit een organisatiestructuur, een uitvoeringsprogramma en een financiële onder-

bouwing. In het Nationaal Landschap is een belangrijke rol weggelegd voor gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties. Het uitvoeringsprogramma is in nauw overleg met deze partijen opgesteld en met name bij de realisatie van projecten zijn deze partijen onmisbaar.

"Nationale landschappen zijn gebieden met internationaal zeldzame of unieke en nationaal kenmerken de landshapskwaliteiten, en in samenhang daarmee bijzondere natuurlijke en recreatieve kwaliteiten. Landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke kwaliteiten van nationale landschappen moeten behouden blijven, duurzaam beheerd en waar mogelijk worden versterkt. In samenhang hiermee zal de toeristisch-recreatieve betekenis moeten toenemen. Binnen nationale landschappen is daarom 'behoud door ontwikkeling' het uitgangspunt voor het ruimtelijk beleid."

Tekst uit paragraaf 3.4.3 van de Nota Ruimte

1.2 Doel en resultaat

Het doel van de provincie is, samen met het Rijk, lokale en regionale overheden en belangengroepen, de kwaliteiten van het Nationaal Landschap te versterken. Voor het Nationaal Landschap wordt daarvoor een uitvoeringsprogramma opgesteld waarin aandacht wordt besteed aan behoud en ontwikkeling van de grondgebonden landbouw, natuur, landschap,

cultuurhistorie, toerisme en recreatie. Rijk en provincie helpen actief mee bij projecten die de kernkwaliteiten versterken door een aantal daarvan financieel te ondersteunen. Dit uitvoeringsprogramma is het kader voor de stimulering van gewenste ontwikkelingen.

Het ruimtelijk beleid voor het Nationaal Landschap ligt vast in het Omgevingsplan Zeeland. De provincie heeft daarin de kernkwaliteiten en globale begrenzing nader uitgewerkt. In het omgevingsplan is ook specifiek beleid op het gebied van wonen en werken in het Nationaal Landschap opgenomen. Het beleid is niet alleen gericht op ontwikkeling van de kernkwaliteiten, maar nadrukkelijk ook op het optimaal benutten van de kansen die dit biedt voor recreatie en toerisme. Ook in andere opzichten moet het Nationaal Landschap zich sociaal-economisch voldoende kunnen ontwikkelen, want ook het landschap is zeer gebaat bij een goed functionerend en een vitaal platteland.

1.3 Aanpak en rol provincie

Het Nationaal Landschap is Rijksbeleid en valt voor de uitvoering onder verantwoordelijkheid van de provincie. Dit komt niet alleen tot uitdrukking in het vaststellen van de begrenzing en kernkwaliteiten in het omgevingsplan. De provincie heeft daarnaast de opgave het beleid voor het Nationaal Landschap verder uit te werken en het financieringskader op te stellen. De provincie heeft deze opgaven in nauwe samenwerking met partijen uit de regio opgepakt. Het uitvoeringsprogramma is de optelsom van wensen, ideeën en initiatieven van alle deelnemers.

Naast de gezamenlijke visievorming beoordeelt in ieder deelgebied van het Nationaal Landschap een regionaal bestuurlijk overleg de subsidieaanvragen Nationaal Landschap. Het regionaal bestuurlijk overleg brengt daarna advies uit aan GS over het al dan niet toekennen van subsidie. Het is niet alleen een zaak van provincie, waterschappen en gemeenten om projecten die bijdragen aan de doelstellingen van dit uitvoeringsprogramma te realiseren. De meeste projecten zullen

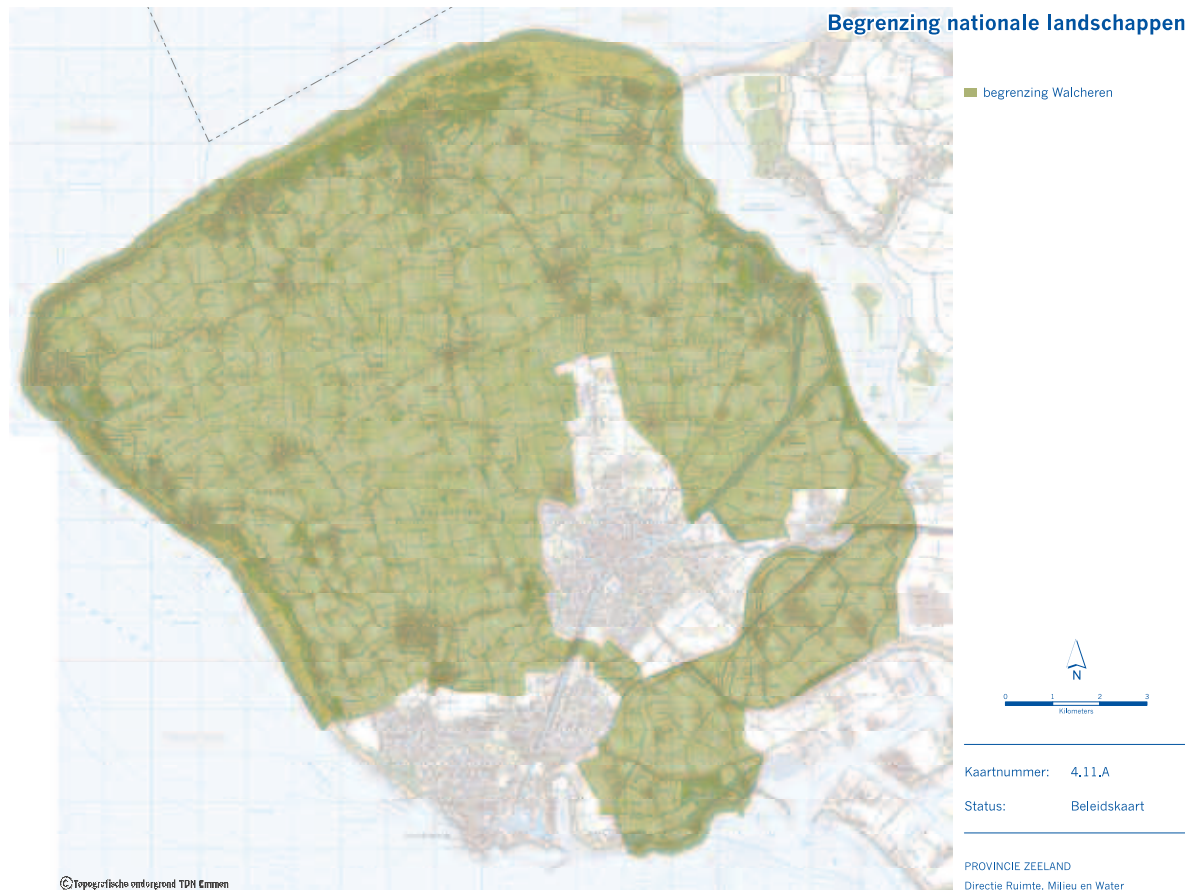
worden gerealiseerd vanuit een nauwe samenwerking tussen particulieren, stichtingen en overheden.

1.4 Leeswijzer

Na deze inleiding wordt in hoofdstuk 2 het beleid voor het Nationaal Landschap beschreven. De beschreven kernkwaliteiten en begrenzing van de deelgebieden zijn een weergave van de tekst zoals die is opgenomen in het Omgevingsplan Zeeland 2006-2012. Dit hoofdstuk bevat geen nieuwe beleidsuitspraken. Het derde hoofdstuk geeft een beschrijving van het huidige landschap en cultuurhistorie in de drie deelge-

bieden en welke ontwikkelingen er zich voordoen. Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 uiteengezet welke opgaven voor behoud en versterking van de kwaliteiten er in ieder deelgebied zijn. Aan de hand van een aantal thema's en een kaartbeeld wordt de toekomstvisie geschetst. In het vijfde hoofdstuk wordt de visie vertaald in een vijftal programmapunten waarbinnen projecten via het Nationaal Landschap kunnen worden gesubsidieerd. Het laatste hoofdstuk gaat dieper in op de subsidievoorwaarden en de bijlage geeft een overzicht van projecten waarvan wordt voorzien dat ze in de periode tot en met 2013 worden uitgevoerd.

Begrenzing, beleid en kernkwaliteiten

2.1 Begrenzing van drie deelgebieden

Het Nationaal Landschap Zuidwest Zeeland bestaat uit drie deelgebieden: Walcheren, Zak van Zuid-Beveland en West Zeeuws-Vlaanderen. De begrenzing is in het Omgevingsplan Zeeland opgenomen. Het omgevingsplan is op 30 juni 2006 door Provinciale Staten van Zeeland vastgesteld. De kernkwaliteiten en begrenzingen zoals die in dit uitvoeringsprogramma zijn opgenomen, zijn afkomstig uit het Omgevingsplan Zeeland. De begrenzing is in beginsel gebaseerd op cultuurhistorische en landschappelijke hoofdstructuren. Voor alle deelgebieden zijn de grenzen grotendeels bepaald door de kustlijn. In het deelgebied Walcheren zijn het bestaand stedelijke gebied en de bekende stedelijke uitbreidingen buiten de begrenzing gehouden om te kunnen voldoen aan de woningbouwtaakstelling voor het stadsgewest. Verder zal het toekomstige tracé van de N57 een grens vormen tussen Middelburg en het open polderlandschap ten noordoosten van de weg. Voor West Zeeuws-Vlaanderen bestaat de west- en zuidkant van de begrenzing uit de landgrens. De grens aan de oostkant loopt gelijk met de grens van de gebiedsgerichte aanpak om de uitvoering van projecten optimaal af te kunnen stemmen met de realisatie van het gebiedsplan Natuurlijk Vitaal.

Binnen het deelgebied Walcheren zijn drie accenten aangebracht. Het gebied ten noordoosten van Arnemuiden is een gebied waar opgaven liggen voor herstel van een aftakking

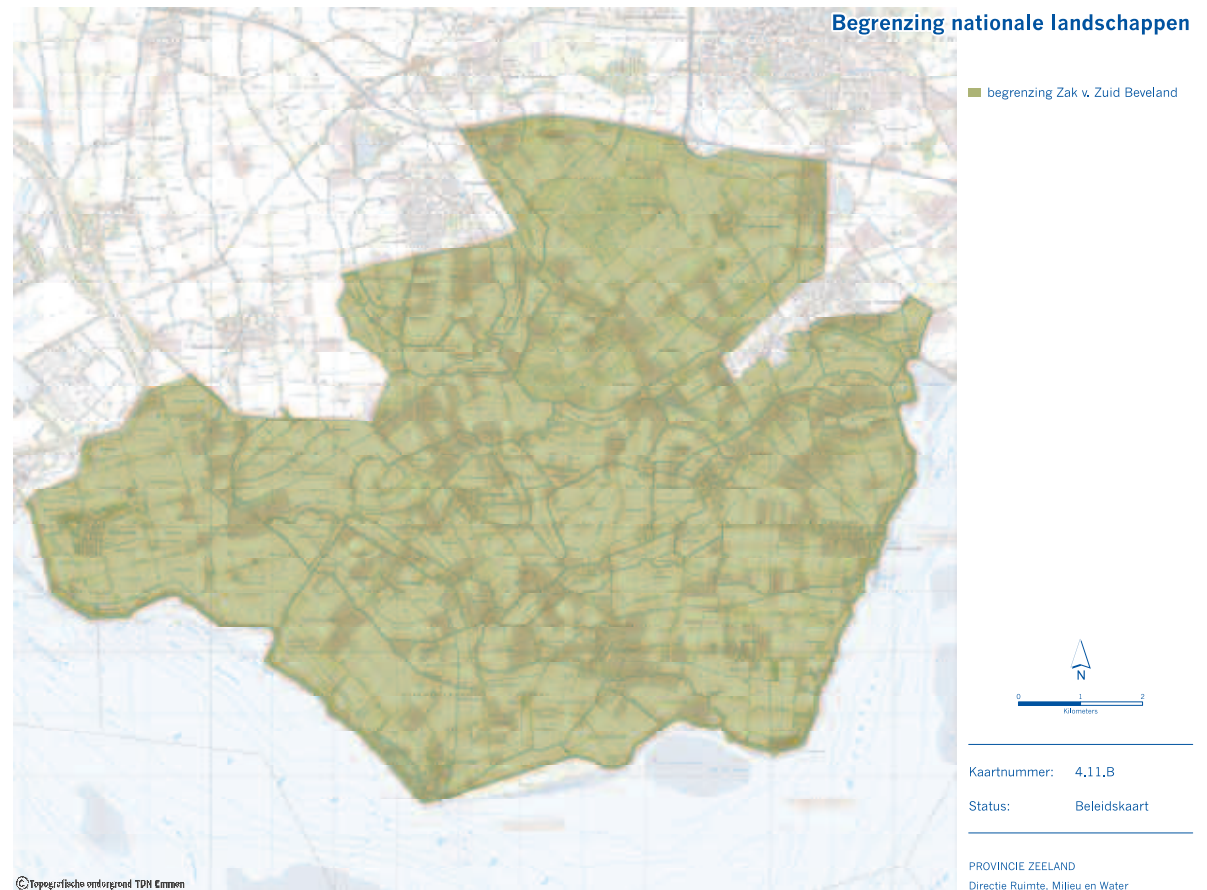
van het Veerse Meer, watersport en wonen aan het water (Oranjepolder/Oranjeplaat). Het gebied tussen Middelburg en Vlissingen is een relatief klein gebied waar veel ruimtelijke ontwikkelingen worden voorzien (geledingszone). Het derde gebied is het open landschap tussen Middelburg en de industriegebieden Vlissingen-Oost en het Sloegebied. Deze zone leent zich voor dagrecreatie vanuit het stedelijk gebied en voor het creëren van een bufferzone tussen stedelijk gebied en (haven)industrie. Voor de drie onderscheiden deelgebieden wordt een andere uitwerking gemaakt.

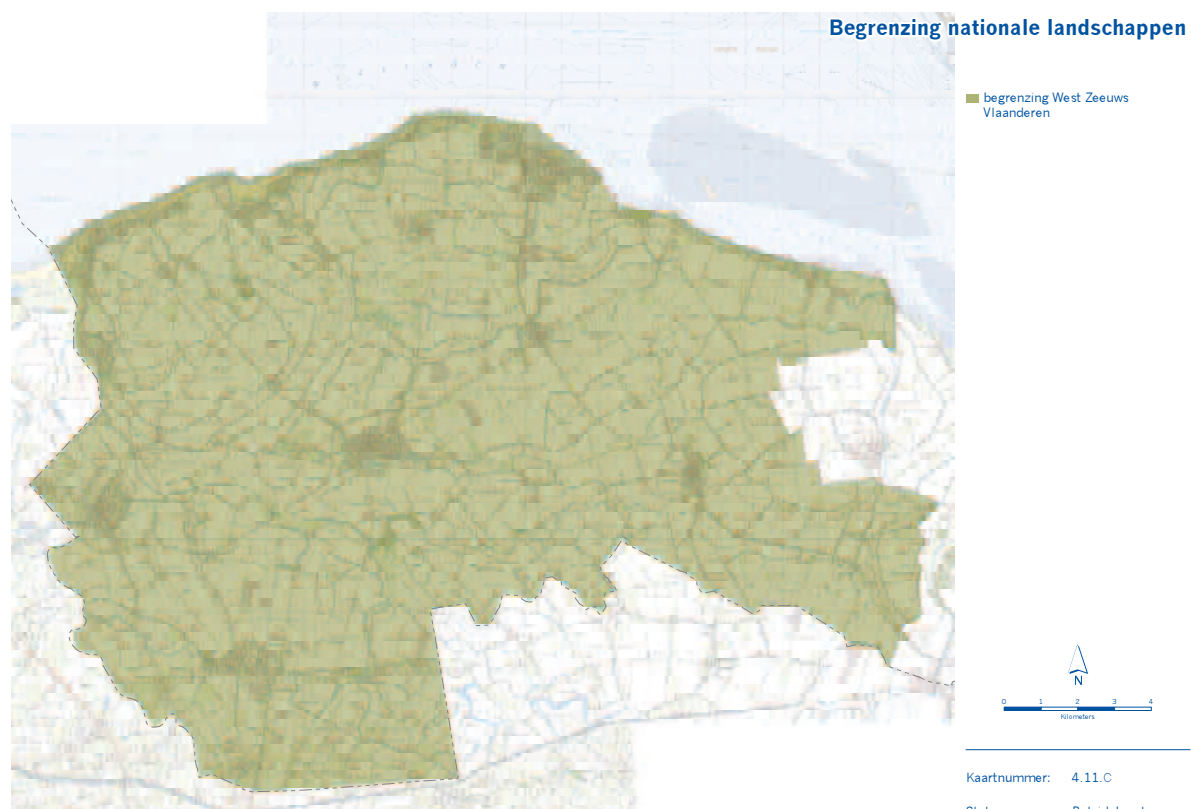
Het deelgebied Zak van Zuid-Beveland valt deels samen met het voormalig Waardevol Cultuurlandschap en het Belvédèregebied. De Rijksweg A58 vormt de noordelijke grens van het landschap.

Het deelgebied West Zeeuwsch-Vlaanderen kent een voorgeschiedenis vanuit zowel landinrichting als gebiedsgericht beleid. De begrenzing valt samen met die van het gebiedsplan Natuurlijk Vitaal uit 2004. Dit is tevens de grens van de gemeente Sluis.

2.2 Beleid van behoud door ontwikkeling

In het Omgevingsplan Zeeland en de Nota Ruimte is het beleid voor het Nationaal Landschap vastgelegd. In het Nationaal Landschap is het motto 'Behoud door ontwikkeling'. Dit is verder uitgewerkt in het 'ja, mits'-regime. Ruimtelijke ontwikkelingen zijn mogelijk, mits de kernkwaliteiten worden

behouden of versterkt. De kernkwaliteiten staan dus centraal. In de Nota Ruimte wordt een aantal ontwikkelingen genoemd die per definitie niet thuishoren in een Nationaal Landschap. Dit zijn nieuwe en grootschalige: verstedelijking, bedrijventerreinen, glastuinbouwlocaties en infrastructuur. Deze ontwikkelingen tasten de kernkwaliteiten teveel aan. Wat precies grootschalige ontwikkelingen zijn moet per geval worden beoordeeld. De maatvoering, schaal en ontwerp zijn bepalend voor de aantasting van aanwezige kernkwaliteiten. Het omgevingsplan geeft onder andere voor woningbouw en nieuwe bedrijvigheid in het Nationaal Landschap aan welke planologische voorwaarden daarbij gelden.

2.3 Versterken en ontwikkelen van kernkwaliteiten

Naast het beschermen van kernkwaliteiten is het ook noodzakelijk de kernkwaliteiten te versterken en ontwikkelen.

Daarvoor is de eerste stap in het Omgevingsplan Zeeland gemaakt door de globale kernkwaliteiten uit de Nota Ruimte te vertalen naar een gedetailleerde beschrijving per deelgebied.

Kernkwaliteiten Walcheren

In het Omgevingsplan gelden voor Walcheren de volgende kernkwaliteiten voor wat betreft het landschap en de daarin voorkomende cultuurhistorische patronen en elementen.

Kernkwaliteiten landschap	Plaatsbepaling en beschrijving van de kernkwaliteit
Stedelijk landschap	Herkenbare structuur van verstedelijking die is gekoppeld aan hogere ligging van kreekruigen.
Dijkenlandschap	Agrarisch karakter met relatief grootschalige verkaveling en veelal beplante binnendijken.
Kreekruigen/ poelgrondenlandschap	In het landschap herkenbare kreekruigen en open poelgebieden.
Natuurlandschap	Bijzonder duinlandschap aan de noordwestzijde (o.a. de Mantelingen) en de zuidwestzijde (o.a. Kaapduinen).
Groen wonen landschap/ recreatielandschap	Bebost duinlandschap met (historische) landgoederen en buitenplaatsen en met uitgebreide recreatieve voorzieningen.

Kernkwaliteiten cultuurhistorie	Plaatsbepaling en beschrijving van de kernkwaliteit
Strandwallenlandschap	Duinen en zeedijken, paalhoofden langs de kust, buitenplaatsen.
Oudland	Middeleeuwse nederzettingenpatronen, een groot aantal vliedbergen, contrast lager gelegen poelgronden en hoger gelegen kreekruigen.
Ringwalburgen	De historische burg Domburg
Vestingsteden	De historische vestingstad Veere
Landfront	Landfront Vlissingen: goed bewaard gebleven onderdeel van Atlantikwall.
Bijzondere bouwwerken	Historische boerderijen, stads- en dorpsgezichten en monumentale bebouwing in de kernen.

Kernkwaliteiten Zak van Zuid-Beveland

In het Omgevingsplan gelden voor de Zak van Zuid-Beveland de volgende kernkwaliteiten voor wat betreft het landschap en de daarin voorkomende cultuurhistorische patronen en elementen.

Kernkwaliteiten landschap	Plaatsbepaling en beschrijving van de kernkwaliteit
Polderlandschap	Karakteristiek samenhangend patroon van aangrenzend 'oerlandschap' (restanten slik en schor), voormalige eilanden en voortschrijdende bedijkingen en restgeul Het Zwake. Beeldbepalend agrarisch karakter met voornamelijk akkerbouw en fruitteelt. Onregelmatige, kleinschalige verkaveling.
Dijkenlandschap	Boerderijen en kleine historische dorpskernen, beschermde dorpsgezichten, onderling verbonden door een dicht netwerk van wegen, fiets- en wandelpaden. Kleinschalige verkaveling, gestoffeerd met kleine landschapselementen. Fijnmazig netwerk van veelal beplante binnendijken. Gebied ten zuiden van 's-Gravenpolder is goed herkenbaar als (voormalig) krekengebied.
Kreekruggen/ poelgrondenlandschap	In het landschap herkenbare kreekruggen en poelgronden. Aanwezigheid van hollebolle graslanden.

Kernkwaliteiten cultuurhistorie	Plaatsbepaling en beschrijving van de kernkwaliteit
Oudland	Middeleeuwse nederzettingsspatronen, contrast lager gelegen poelgronden en hoger gelegen kreekruggen. Heggenlandschap.
Geulen en kreekresten Bijzondere bouwwerken	Restanten van de geul Het Zwake. Historische boerderijen, molens, een historisch spoorwegtracé en monumentale bebouwing in de kernen en dorpsgezichten.

Kernkwaliteiten West Zeeuws-Vlaanderen

In het Omgevingsplan gelden voor West Zeeuwsch-Vlaanderen de volgende kernkwaliteiten voor wat betreft het landschap en de daarin voorkomende cultuurhistorische patronen en elementen.

Kernkwaliteiten landschap	Plaatsbepaling en beschrijving van de kernkwaliteit
Groen recreatieland	Groene duingebieden aan de kust met uitgebreide recreatieve voorzieningen. Goede ontsluiting van het achterland.
Dijkenlandschap	Beeldbepalend agrarisch karakter met voornamelijk akkerbouw. Afwisselende verkavelingsstructuur, van kleinschalig in het oudland tot relatief grootschalig landinwaarts. Karakteristieke, veelal beplante binnendijken.
Dekzandlandschap	Besloten, kleinschalige zandgronden ten zuiden van Aardenburg.
Natuurlandschap	Uitgebreide natte natuurgebieden in en aansluitend aan (voormalige) kreken en geulen. Bijzondere natuurwaarden in Het Zwin en het Groote Gat ten zuiden van Oostburg.

Kernkwaliteiten cultuurhistorie	Plaatsbepaling en beschrijving van de kernkwaliteit
Strandwallenlandschap	Kustlandschap met typerende afwisseling tussen dijken en duingebied, paalhoofden langs de kust, verdrongen gebieden en zeearmen.
Oudland	Middeleeuwse nederzettingenpatronen en sporen van bewoning in de Romeinse tijd op het dekzandgebied bij Aardenburg.
Dekzandgebied	Besloten, kleinschalig landschap met voormalig Romeins castellum Aardenburg.
Geulen en kreekresten	Uitgebreid, grotendeels goed herkenbaar geulensysteem rond voormalige eilanden en tussen het Zwin en de Braakman.
Vestingsteden	Vier historische Vestingsteden: Retranchement, Sluis, Aardenburg en IJzendijke
Staats-Spaanse Linies	In oost-west richting lopende, meer of minder herkenbare restanten van de verdedigingslinies uit de 80-jarige oorlog. Een groot aantal voormalige forten en schansen is goed herkenbaar in het landschap.
Bijzondere bouwwerken	Historische boerderijen, molens en monumentale bebouwing in de kernen en dorpsgezichten.

Een veranderend Nationaal Landschap

3.1 Het landschap van het deltalandschap

Het landschap van het Zeeuwse deltagebied is een uniek en waardevol landschap. Het landschap bestaat uit estuariene wateren, afgesloten deltawateren en tussenliggende polderlandschappen. Het landschap is ontstaan onder invloed van dynamische omstandigheden en menselijke activiteiten, zoals de aanleg van bedijkingen en inpolderingen.

De voortdurende wisselwerking tussen natuur en mens levert een rijk geschakeerd landschap op. Kenmerkend voor het buitendijkse gebied zijn het estuariene karakter van de Westerschelde, de uitgestrekte deltawateren en de daarbij behorende grootschalige civieltechnische kunstwerken van dijken, dammen, oeververdedigingen en verdiepingen. De poldergebieden kenmerken zich in eerste instantie om hun overwegend agrarische karakter. Daarnaast nemen woon- en recreatiegebieden, havenactiviteiten, bedrijvigheid en infrastructuur een steeds prominentere plaats in. Binnen de begrenzing van het Nationaal Landschap vragen de ontwikkelingen per deelgebied daarom niet alleen om een veranderend landschap, maar ook om behoud en versterking van de daarbij aanwezige specifieke kernkwaliteiten.

3.2 Deelgebied Walcheren

Het huidige landschap van Walcheren is al ontstaan voor de Middeleeuwen toen door duinvorming en de aanleg van dijken de toenmalige schorren niet meer dagelijks konden overstro-

men. Deze omstandigheden maakten het mogelijk het gebied in cultuur te brengen, door steden en dorpen te stichten, wegen aan te leggen en in agrarisch gebruik nemen van de verschillende gronden. Door de eeuwen heen is het landschap steeds verder in cultuur gebracht door de opkomst van recreatie, industrie en grote stedelijke enclaves. Ondanks deze veranderingen is het authentieke patroon van duinen, dijken, bebouwing, wegen en akker en weilanden overeind gebleven en nog steeds duidelijk herkenbaar. Veel van de huidige landschapskwaliteiten zijn hierop terug te voeren.

Belangrijke dragers van de kwaliteit van het landschap zijn de kuststrook, de stelsels van besloten kreekruigen en de laagliggende en open poelgronden. De kuststrook bestaat voor het overgrote deel uit duinen die van plaats tot plaats nogal in omvang, breedte en hoogte variëren. Zo bestaat de kust tussen Domburg en de Veerse Dam uit robuuste duinen die zich in zuidelijke richting over een groot gebied uitstrekken. Aansluitend op de duinen liggen verschillende fraaie landgoederen, bosgebieden en de kustdorpen Vrouwenpolder, Oostkapelle en Domburg, inclusief de omliggende recreatie-terreinen.

Naar het westen toe neemt de omvang van de duinen af. Bij Westkapelle zijn de duinen zelfs verdwenen en vervangen door een zware zeedijk. De overgang naar het achterliggende open landschap is hier vrij abrupt. Natuurgebieden en akker-

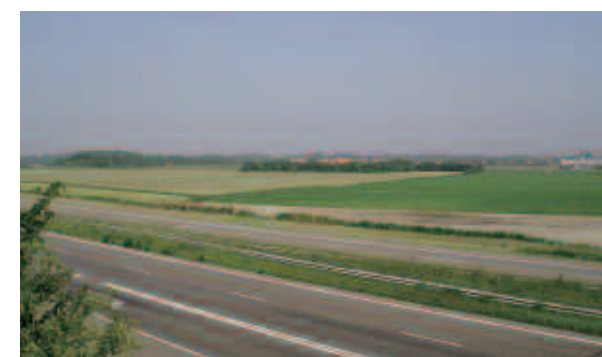
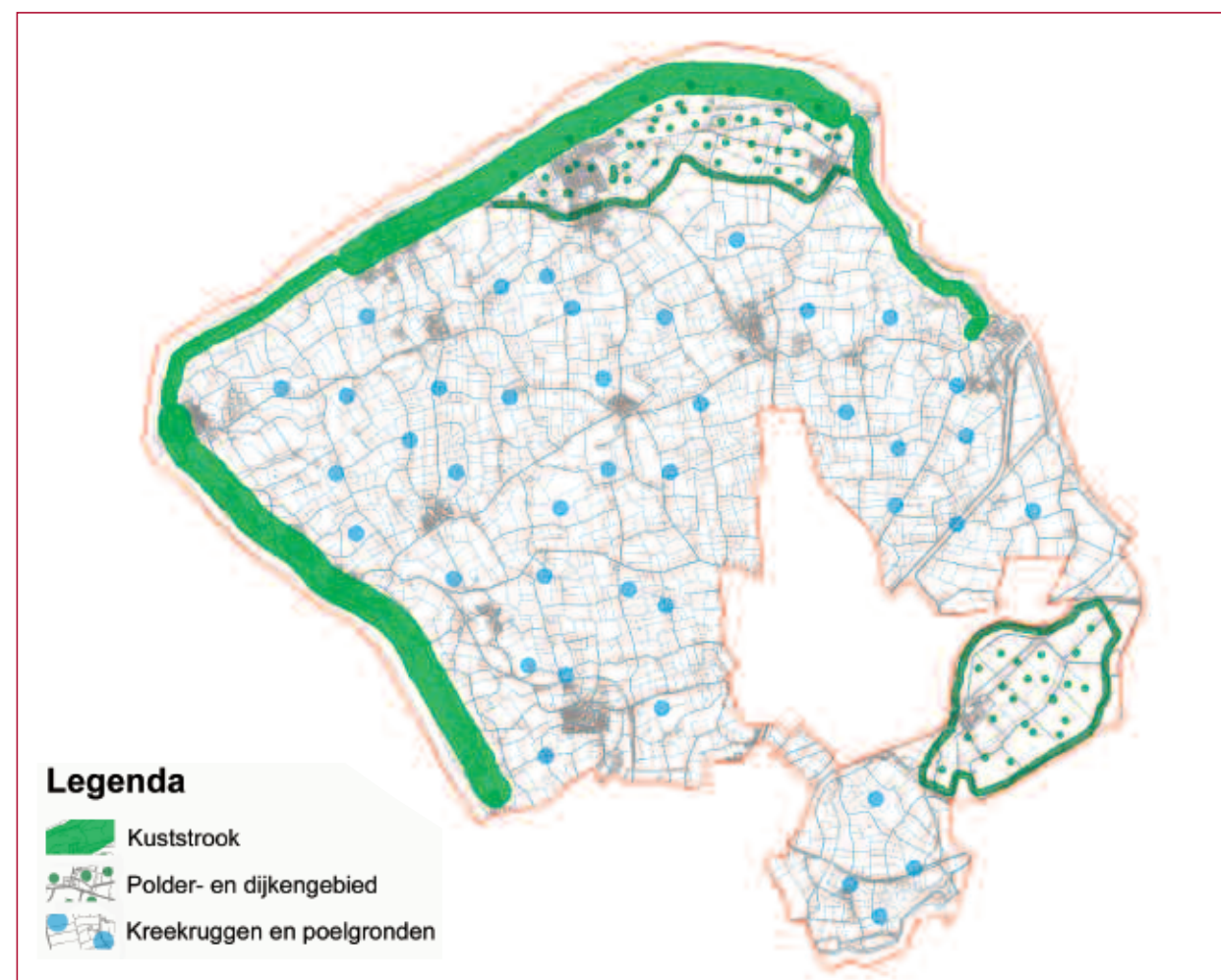
land sluiten hier direct op de smalle duinen en dijken aan. Langs bijna de hele westkust liggen verder weer duinen. De relatief hoge duinen beperken zich veelal tot een smalle strook. Op de meeste plaatsen ligt langs de duinen een smalle strook bos en komen een groot aantal recreatieterreinen voor. De bosgebieden en recreatieterreinen liggen op de overgang naar het halfopen landschap van het binnengebied. Door de omvangrijke recreatieterreinen en bijkomende activiteiten staat de kwaliteit van het landschap in de kuststrook nogal onder druk. Ook beperken de natuurwaarden zich tot de meer vrij liggende duin- en bosgebieden.

Het binnengebied van Walcheren bestaat uit een patroon van kreekruigen en tussenliggende poelgronden. De kreekruigen liggen als hogere zandruigen in een soort rasterpatroon over het gebied heen. Op de kreekruigen liggen de dorpen, boerderijen en wegen en staan beplantingen die het kleinschalige karakter van de kreekruigen bepalen. De tussenliggende poelgronden zijn laaggelegen, gevoelig voor vernatting, open en kennen een toenemend gemengd gebruik van akker- en weidebouw. Langs de noord- en westrand van het binnengebied liggen als overgang naar de kuststrook wat hogere gronden met een wat kleinschaliger karakter. De gronden zijn overwegend in gebruik bij de akkerbouw. Verder liggen nabij Westkapelle, Veere en Rammekenshoek grote doorbraakruigen met daaromheen enkele waardevolle natuur- en bosgebieden.

In het centrale deel van Walcheren liggen de grote stedelijke enclaves van Middelburg en Vlissingen die door hun impact en ontwikkeling het halfopen landschap op de meeste plekken sterk beïnvloeden. De overgang van stad naar platte-land loopt nogal uiteen van vrij abrupt waar de bebouwing zo in de open poelgebieden staat, tot zeer geleidelijk langs

groene lobben en over de kreekkruggen. De abrupte overgangen hebben een nogal negatieve invloed op de kwaliteit van het landschap.

Aan de zuidoostkant van beide steden ligt nog een relatief kleinschalig gebied met kreekkruggen en poelgronden rondom

Ritthem en kleinschalige polders nabij Nieuw- en St. Joosland. Het gebied wordt flink doorsneden door een spoorlijn, de autosnelweg A58 en de autoweg N254 en ligt op de overgang naar het grootschalige haven- en industriegebied van het Sloe. Door het verbreden van de autoweg N254, de aanleg van een nieuwe spoorlijn en de voortdurend uitdijende industrie staat de kwaliteit van het landschap in dit gebied onder druk.

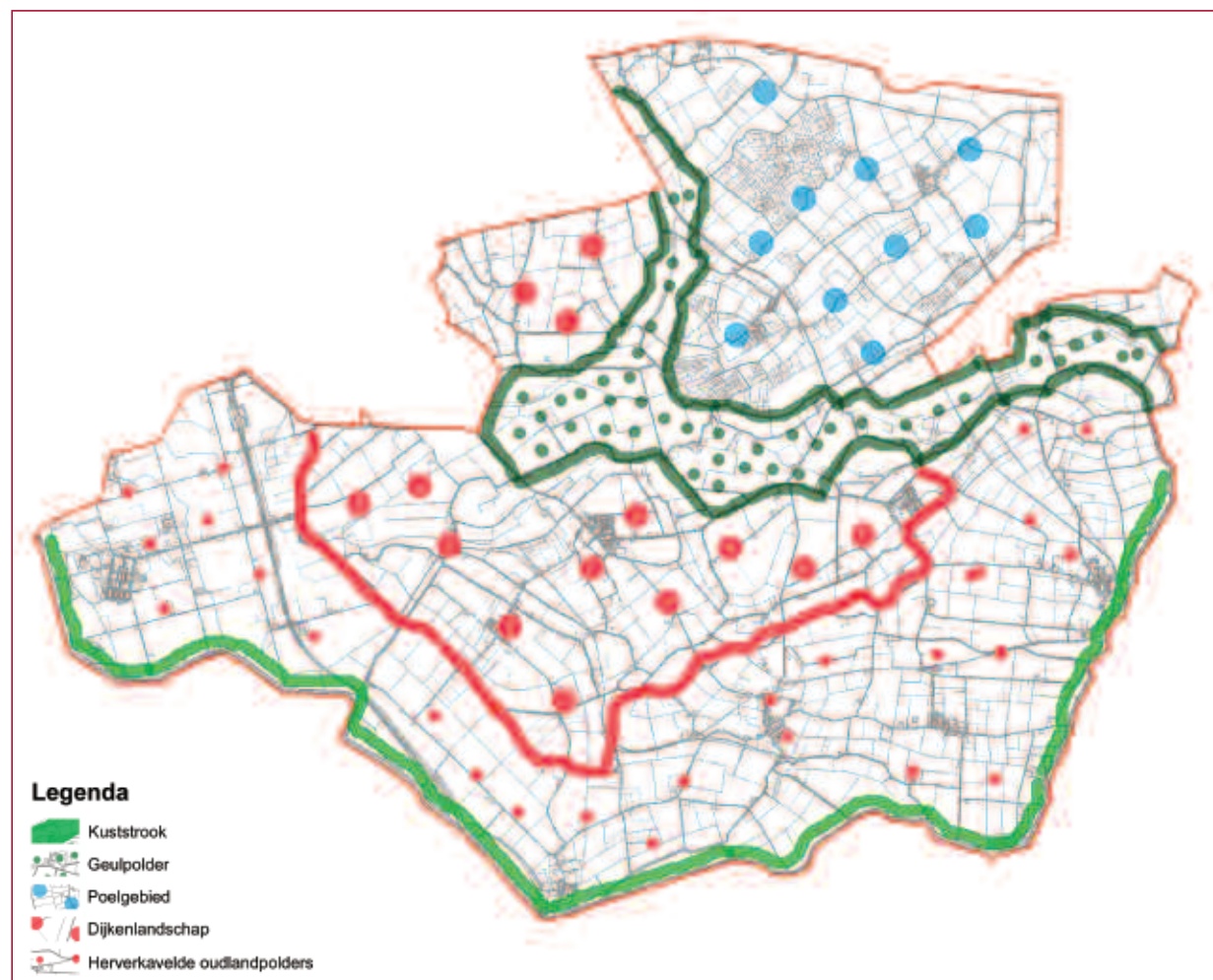
3.3 Deelgebied Zak van Zuid-Beveland

Het huidige landschap van de Zak van Zuid-Beveland is in de latere periode van de Middeleeuwen ontstaan door aanleg van dijken en inpolderingen om overstromingen te voorkomen. Na de inpolderingen was het mogelijk het gebied in cultuur te brengen, dorpen te stichten, wegen aan te leggen en in agrarisch gebruik te nemen. Door de eeuwen heen is ook dit landschap steeds verder in cultuur gebracht. De invloed van veranderingen heeft zich daarbij vooral gericht op de werken van de landinrichting en kavelruilen en de ontwikkeling van steden, dorpen en wegen. Ondanks of juist door deze veranderingen bepalen de authentieke patronen van polders, dijken, bebouwing, wegen, akkers, natuurgebieden en beplantingen de huidige landschapskwaliteiten.

Belangrijke dragers van de kwaliteit van het landschap zijn het poelgebied, de geulpolders, het dijenlandschap, de herverkavelde oudlandpolders en de Borsselepolder. Het poelgebied is een laaggelegen gebied met veelal vochtige omstandigheden. Van het oorspronkelijke middeleeuwse cultuurlandschap is na een ruilverkaveling weinig meer overgebleven. Het gebied is nu grootschalig en nogal rationeel van opzet met een afwisseling in akkerbouw en weilanden. Alleen in de reservaten rondom Nisse (heggegebied) en Sinoutskerke (ganzengebied) zijn nog restanten aanwezig van het oorspronkelijke karakter. De reservaten bezitten grote natuurwaarden in zowel vegetatiekundig als ornithologisch opzicht (resp. weidevogels, wintergasten en struweelvogels). Het heggegebied maakt de zuidelijke rand kleinschalig van karakter vanwege de vele fraaie

beplantingen, de kleinschalige verkavelde weilanden met veel microreliëf, oude (vee)drinkpoelen en hegbeplantingen op de kavelgrenzen. Het ganzengebied is daarentegen laaggelegen, open en nat. De kleinschalige ongelijkmatige verkaveling met eveneens veel microreliëf en de vele (vee)drinkpoelen maken het gebied in landschappelijk, cultuurhistorisch en ecologisch

opzicht erg waardevol. Het typische microreliëf of hollebolle karakter in beide gebieden, is het gevolg van veenwinning (moertering of darinckdelven). Verder komen op de hogere en drogere gronden veelvuldig fruitboomgaarden voor. Eveneens liggen op de wat hogere delen enkele dorpen. De grotere kernen liggen op de hoger liggende kreekkruggen.

Aan de zuidkant wordt het poelgebied voor grote delen omringd door geulpolders. De geulpolders liggen relatief hoog en hebben een smalle en langwerpige vorm. In het gebied liggen nog enkele grote kreekrestanten. Naast een hoofdzakelijk agrarische invulling, kenmerkt het gebied zich ook door grote natuurgebieden rondom en in het verlengde van het Zwaakse Weel. De dijken krijgen door robuuste boombeplantingen (veelal Populier) en plaatselijk het voorkomen van struweel een extra accentuering. Naast de landschappelijke kwaliteit bezitten de dijken ook natuurwaarden. Vooral op de zuidhellingen komen zogenaamde bloemdijken voor die zeer soortenrijke, warmte en kalkminnende vegetaties bezitten. De dijken vormen een uitstekend leefmilieu voor vlinders en talrijke vogelsoorten.

Aan de zuidzijde van de geulpolders ligt het dijenlandschap. Dit landschap bestaat uit kleinschalige nieuwlandpolders. De vaak kleine polders liggen voor een groot deel geordend rondom de kernpolders van Heinkenszand, Ovezande en Kwadendamme. De polders liggen relatief hoog en kennen een overwegend agrarisch gebruik met akkerbouw en fruitboomgaarden. De kleinschalige dijenstructuur is karakteristiek en krijgt door robuuste boombeplantingen (veelal Populier) en plaatselijk het voorkomen van struweel een extra accentuering. Naast de landschappelijke kwaliteit bezitten de dijken ook allerlei natuurwaarden. Vooral op de zuidhellingen van de zogenaamde bloemdijken komen zeer soortenrijke, warmte en kalkminnende vegetaties voor. De dijken vormen een uitstekend leefmilieu voor vlinders en talrijke vogelsoorten.

De herverkavelde oudlandpolders kennen oorspronkelijk hetzelfde karakter als het poelgebied. Door overstromingen en herverkavelingen zijn de gebieden echter nogal aangepast en sluiten ze meer aan op de eigenschappen van grootschalige nieuwlandpolders. De aanpassingen hebben het aanvankelijk landschap nogal genivelleerd doordat veel kleinschalige landschapselementen zijn verdwenen. De polders liggen verder laag, zijn redelijk grootschalig van opzet en veelal in gebruik voor de akkerbouw. Op de hogere en drogere delen komen vaak fruitboomgaarden voor. Op plaatsen waar de geulen van de Westerschelde dicht bij het land komen zijn in het verleden om een dijkval op te vangen inlaagdijken aangelegd. De meest inlagen zijn waardevolle binnendijkse zoute natuurgebieden. Verder zijn voor de relatie met de Westerschelde de (getijden)havens bij de dorpen Ellewoutsdijk en Hoedekenskerke van belang.

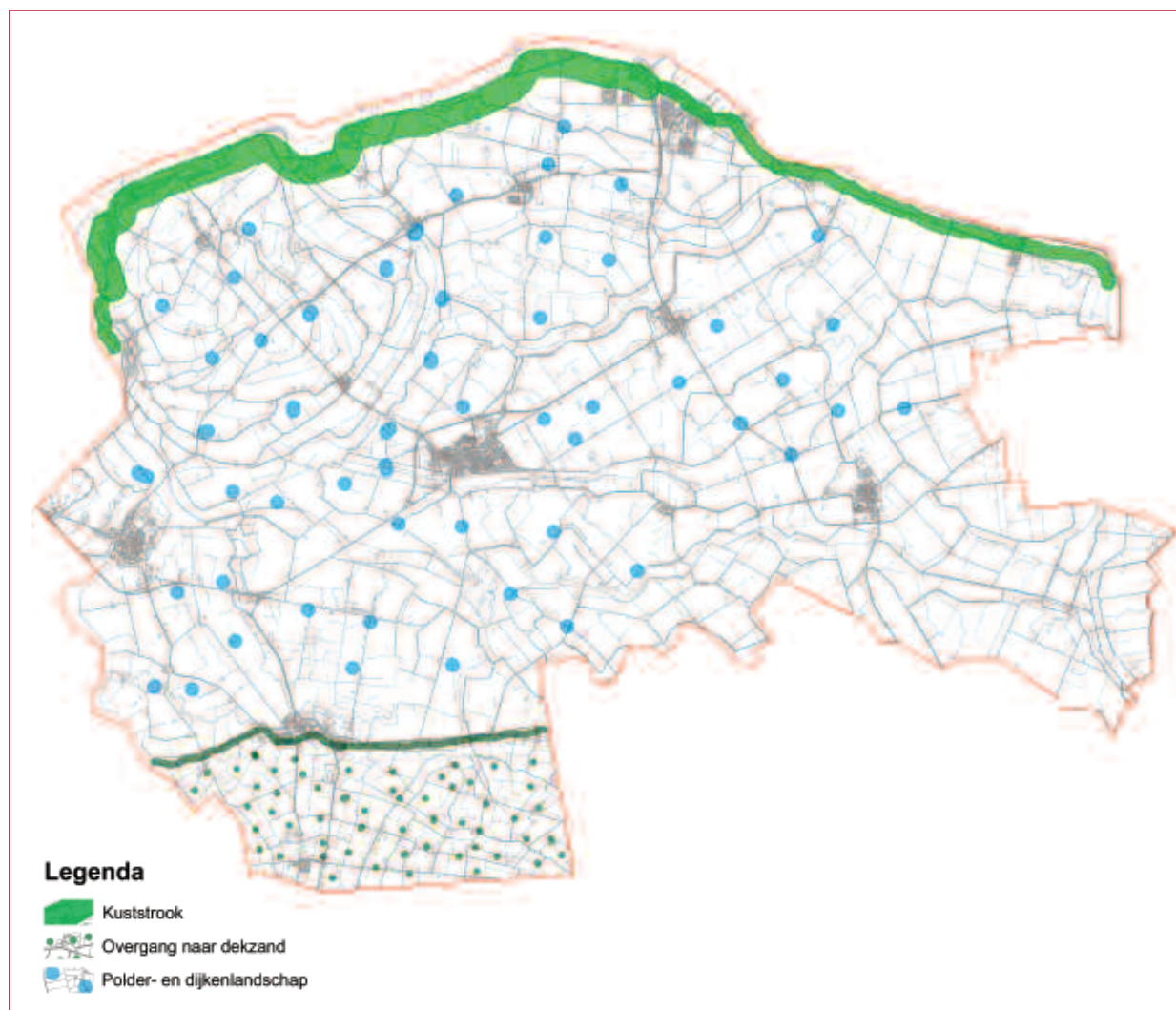
De Borsselepolder is een nieuwlandpolder met een grootschalig karakter. De hoofdopzet voor de huidige verkaveling en de stedenbouwkundige opzet van het dorp Borssele dateren uit de periode van de Renaissance en kenmerken zich door de rationele opzet. De polder kent overwegend een invulling met akkerbouw. Verder ligt de polder tegen het omvangrijke haven- en industriegebied het Sloe aan en wordt de polder letterlijk doorsneden door het tracé van de tunnelweg. Dijken langs grote delen van de weg beïnvloeden namelijk de structuur en openheid van de polder.

3.4 Deelgebied West Zeeuws-Vlaanderen

Het huidige landschap van West Zeeuws-Vlaanderen is eveneens grotendeels in de Middeleeuwen ontstaan. Na vele eeuwen van inpolderingen is ook dit gebied steeds verder in cultuur gebracht. De kwaliteit van het landschap hangt sterk samen met de opdeling in de kuststrook, het poldergebied en het overgangsgebied naar het zuidelijk gelegen dekzandgebied. De opvallend smalle kuststrook bestaat uit stranden, duingordels, dijken op plaatsen waar de duinen ontbreken en slufterachtige schorgebieden, zoals de Verdrongen Zwartpolder en het Zwin. Het is het landschap van de strandwallen met historisch waardevolle paalhoofden langs de kust, verdrongen gebieden en zeearmen en de typerende afwisseling tussen dijken en duingebied.

Tegen de kuststrook aan liggen enkele dorpen en een aanzienlijk aantal opvallende concentraties van recreatieve voorzieningen. Het hierop aansluitende uitgestrekte en veelal grootschalige poldergebied bestaat uit de voormalige eilandkernen van Cadzand en Groede, stelsels van geulpolders en een groot aantal tussenliggende inpolderingen. Het gebied van Cadzand is een karakteristiek en historisch waardevol oudland met een opbouw van grootschalige kernpolders en daaromheen liggende relatief kleinschalige schilpolders. Rondom Groede is het oudland patroon minder gaaf en ook grootschaliger. De kernen worden omgeven door stelsel van geulpolders die zich verder ook in oostelijke richting uitstrekken via het Zwin, het Grootte Gat bij Oostburg en de Passageule polder.

De komende jaren staat er voor het kustgebied een aantal veranderingen op stapel die samenhangen met de uitvoering van het gebiedsgerichte beleid zoals dat is uitgewerkt in de Gebiedsvisie Natuurlijk Vitaal. De veranderingen moeten de veiligheid tegen overstromingen vergroten en ook het recreatieve product en de landschappelijke kwaliteiten van de kuststrook verbeteren. De uitwerkingen hiervan bestaan uit het versterken van de duingordels en dijken, de kwaliteitsverbetering, verplaatsing en uitbreiding van recreatieterreinen en de aanleg van omvangrijke natuur- en recreatienatuurgebieden. Maar ook het verbeteren van de kustovergang naar het aangrenzende poldergebied en het verbinden van de kust met het achterland zijn hierbij belangrijke opgaven. In de verbinding passen natuur- en recreatienatuurgebieden, recreatieve routes, waterafvoer, waterbergende en natuurvriendelijke oevers.

Meer landinwaarts liggen de geulpolders met daaraan gekoppeld de Staats-Spaanse Linies en grootschalige natuurgebieden. De Staats-Spaanse Linies dateren uit de 80-jarige oorlog en bestaan uit een reeks van vestigingsteden, restanten van forten, schansen en liniedijken. De komende jaren wordt gewerkt aan het meer accentueren van de Staats-Spaanse Linies door herstel van forten, linies en het recreatief toegankelijk maken hiervan. De natuurgebieden zijn onderdeel van de ecologische hoofdstructuur en de Natte As en vormen waardevolle natuurlandschappen. Het accentueren van de Staats-Spaanse Linies en de aanleg van nieuwe natuurgebieden en verbindingzones werkten mee aan het verder uitbou-

wen van de landschappelijke, ecologische en recreatieve kwaliteit en dooradering van het landschap.

In het overige poldergebied zijn de vaak beplante dijken, kreken, het agrarische karakter van de akkerbouw en de historische vestingsteden, dorpen en erven beeldbepalend. Ze dragen in belangrijke mate bij aan de kwaliteit van het landschap. Evenals de vele bijzondere bouwwerken, zoals historische boerderijen en de monumentale bebouwingen in de kernen en dorpsgezichten. De te verwachten veranderingen hangen vooral samen met het overwegend agrarische gebruik van de polders. Veranderingen die een rol spelen zijn het afnemende aantal agrarische bedrijven, veranderingen in teelten, schaalvergroting en activiteiten van verbrede landbouw en het inplaatsen van nieuwe agrarische bedrijven. Daarnaast spelen de bij de kernen kleinschalige bouwopgaven, de aanleg of uitbreiding van nieuwe bedrijventerreinen en de aanpassingen van het hoofdwegenstelsel.

Verder is het gebied ten zuiden van de lijn Aardenburg – St.Kruis een overgangsgebied naar het zuidelijk gelegen dekzandgebied. Het gebied kenmerkt zich door het voorkomen van paralleliggende dekzandruggen, kreken, een besloten karakter, zandige ondergronden en relatief kleinschalige agrarische verkavelingen. Voor het gebied spelen met name de veranderingen in de landbouw met andere teelten, schaalvergroting en mogelijke ontwikkeling van intensieve teelten, zoals bloemen, en groenteteelt.

Landschap, cultuurhistorie en recreatief medegebruik

4.1 Het Nationaal Landschap Zuidwest Zeeland

Versterken en ontwikkelen kernkwaliteiten

Het Nationaal Landschap Zuidwest Zeeland omvat een drietal unieke en waardevolle landschappen. Opvallend is dat de drie gebieden wat betreft hun opbouw, karakteristiek en bijbehorende kernkwaliteiten nogal uiteenlopen. In elk van de drie gebieden komt de strijd met het water en de vorming van het landschap op een eigen manier tot uitdrukking. Hier is duidelijk het verschil in oorspronkelijke natuurlijke omstandigheden en de invloed van de mens uit af te lezen. Het verschil werkt nu nog door in de ontstane kernkwaliteiten en vorming van het huidige landschap. Globaal gezien kenmerkt Walcheren zich door het geheel van duinen, binnenduingebieden (o.a. Mantelingen), structuur van kreekkruggen, poelgronden en polders, middeleeuwse nederzettingpatronen, historische vestingsteden, landgoederen, vliedbergen en het Landfront Vlissingen. Voor Zuid-Beveland gaat het naast de poelgronden en kreekkruggen, om het dijkenpatroon, de kleinschalige polders, restanten van de geul het Zwaakse Weel, middeleeuwse nederzettingpatronen en het historische spoorwegtracé. In West Zeeuws-Vlaanderen gaat het ruwweg om de kust en de daar direct aangrenzende grootschalige polders en dooradering van geulpolders, de vestingsteden en de Staats-Spaanse Linies. Een volledig overzicht van de kernkwaliteiten staat in paragraaf 2.3. Het versterken en ontwikkelen van de kernkwaliteiten is in de volgende teksten per deelgebied verder uitgewerkt.

4.2 Deelgebied Walcheren

Versterken en ontwikkelen kernkwaliteiten

Het landschap van Walcheren kent een lange ontstaansgeschiedenis en veel waardevolle kwaliteiten. Kwaliteiten die in de loop van de jaren zijn ontstaan en samenhangen met de natuurlijke vorming, het menselijk gebruik en de wisselwerking hiertussen. Kernkwaliteiten die tot uitdrukking komen in het patroon van duinen, binnenduinenranden, kreekkruggen, poelgronden en enkele polders langs de rand van Walcheren. Verder behoren ook de landgoederen en bossen langs de kust, de natuurgebieden in de lagere poelgebieden, de verschillende karakteristieke dorpen, gehuchten en erven, de aanwezig cultuurhistorische relictten, zoals vliedbergen en het Landfront Vlissingen tot de kernkwaliteiten van Walcheren. Bij het versterken en ontwikkelen van de kernkwaliteiten wordt uitgegaan van de samenhangende eenheden van de kustzone, het kleinschalige gebied langs de noordkust, het middengebied van Walcheren en de polders nabij Vrouwenpolder en de polders rondom Nieuw en St. Joosland.

In de kustzone bepalen duinen en in de binnenduinzone een afwisseling van bos, struweel, dorpen, recreatieterreinen en landgoederen de invulling en kwaliteit. De natuurlijke duinen zijn veelal robuust, reliëfrijk, vaak voorzien van begroeiingen met struweel en gras en kennen hoge natuurwaarden. Het behouden en verder versterken van deze kenmerken staat voorop. Het project Zwakke Schakels maakt het mogelijk de

kenmerken van robuustheid en natuurlijk meer te versterken met aandacht voor het inpassen van ondermeer de historische bebouwingskernen en bestaande bos- en natuurgebieden. Verder vraagt de binnenduinenrandzone om het verder verstevigen en plaatselijk aaneensluiten van bos- en natuurgebieden. In het kader van de landinrichting wordt een groot deel van deze opgave gerealiseerd door op een aantal locaties langs de kust nieuwe bosgebieden aan te leggen. De gebieden integreren de recreatieterreinen, geven mogelijkheden voor meer afwisseling in recreatief medegebruik en vormen de overgang naar het open middengebied. In de Mantelingen speelt het behoud en eventueel verder ontwikkelen van de landgoederen met bijbehorende bos- en natuurgebieden. De kustzone gaat hier over in een kleinschalig gebied dat loopt tot de lijn Domburg – Serooskerke – Vrouwenpolder.

Het kleinschalige gebied ligt op de wat hogere gronden die zich vanaf de kust uitstrekken tot het laagliggende poelgebied. Belangrijk voor dit gebied is de zorg voor behoud en versterking van het kleinschalige karakter dat bestaat uit de vele fraaie beplantingen langs wegen, bermen en kavels. Ook het kleinschalige en gemengde agrarische gebruik ondersteunt de karakteristiek en is het behouden waard. Ontwikkelingen die inspelen op een verbreding van het agrarische gebruik passen hier uitstekend zolang ze het kleinschalige en overwegend agrarische karakter niet aantasten.

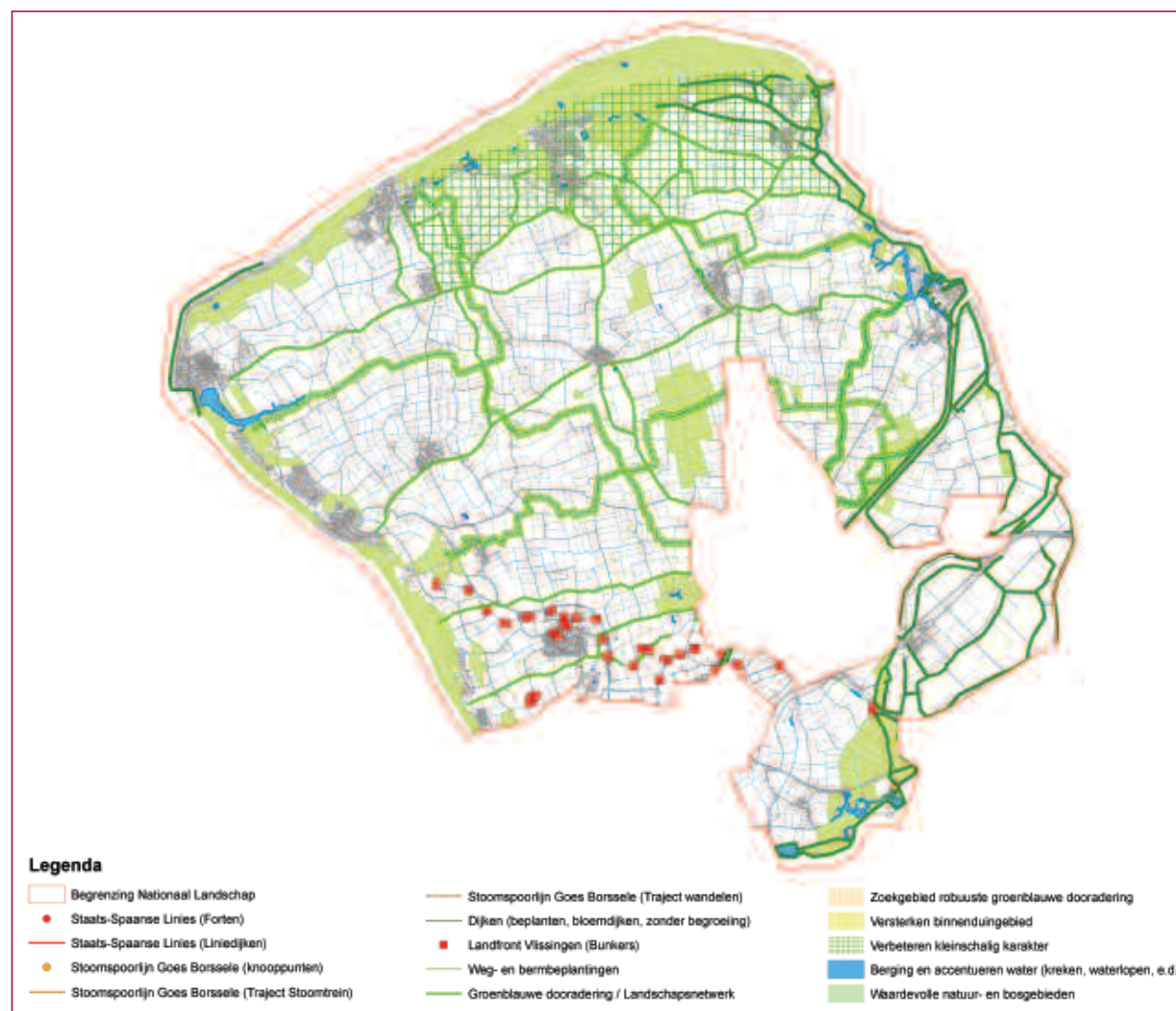
Het middengebiet van Walcheren bestaat uit de poelgebieden en kreekruggen. Voor het versterken en ontwikkelen van de kwaliteiten van de poelgebieden speelt het behoud van de karakteristieke openheid door het uitsluiten van ontwikkelingen die het agrarische karakter en de kenmerkende openheid aantasten. In de openheid past op de wat hogere delen akkerbouw, terwijl op de lagere delen vooral de gras- en weilanden horen. Belangrijk is ook de zorg voor behoud van de kleinschalige verkavelde weilanden en natuurgebieden met micro-reliëf, oude drinkpoelen en een waardevolle biodiversiteit. Verder is het van belang op de kreekruggen het patroon van bebouwing, (hoofd)infrastructuur en beplantingen niet aan te tasten en de bijbehorende beslotenheid te waarborgen.

In de polders nabij Vrouwenpolder en de polders rondom Nieuw en St. Joosland mogen ontwikkelingen het kleinschalige en agrarische gebruik niet aantasten. Het gebruik door akkerbouw en boomgaarden moet blijven overheersen, evenals de fraaie dijkbeplantingen en bloemdijken.

Uitwerking voor het versterken en ontwikkelen van de kernkwaliteiten

Verbeteren ruimtelijke kwaliteiten binnenduinschap en verder verbeteren toeristisch recreatief medegebruik in kustgebied en verbindingen naar het achterland.

De nieuwe bosgebieden op verschillende plaatsen langs de kust van Walcheren (aanleg in het kader van de landinrichting Walcheren) leveren een belangrijke bijdrage in het versterken van de ruimtelijke kwaliteiten van het binnenduinschap, de kwaliteitsverbetering van recreatieterreinen, het toeristisch recreatie medegebruik en de toegankelijkheid. Aanvullende verbeteringen bestaan uit het verder verbeteren van de kwaliteit van recreatieterreinen, (storende) bebouwingen of andere ontwikkelingen, het completeren van toeristisch recreatieve routes en verbindingen langs de kust en de verbindingen naar het achterland. Versterking van het kustlandschap tussen Breezand en Ooster-Nieuwlandpolder biedt de mogelijk-

heid de entree tot Walcheren te versterken. De te verbeteren verbindingen langs de kust bestaan uit het aaneenhechten van nieuwe routes in de nieuwe bosgebieden, terwijl het verbeteren van de achterlandverbindingen zich met name voordoet tussen Dishoek en Middelburg. Overigens moeten alle ontwikkelingen aansluiten of inspelen op het recreatieve en agrarische gebruik en ontwikkelingen, zoals het project Zwakke Schakels.

Herstel en accentueren van het Landfront

Door herstel en accentueren van het Landfront en het aaneenschakelen van de verschillende bunkers en de verbinden van de watergang (of tankval) ontstaat er een verbetering van de cultuurhistorische waarden en neemt de toeristische recreatieve betekenis toe. Verder is het ook mogelijk de toegankelijkheid te vergroten door de aanleg van doorgaande routes langs het Landfront en aansluitingen te maken op andere routestructuren. Naast versterking van de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten is het ook mogelijk te voorzien in bijvoorbeeld natuurontwikkeling en waterberging.

Herstel van weg- en dijkbeplantingen en bloemdijken, aanleg beplantingen rondom bedrijventerreinen, aanleg streekeigen erfbeplantingen en verwijderen storende objecten.

Het hiërarchisch aanbrengen van beplantingen langs wegen op de hoger liggende kreekruigen (op basis van de groenstructuurvisie provinciale wegbeplantingen van Provincie Zeeland en het Groenbeheerplan van Waterschap Zeeuwse Eilanden). Verder het aanvullen van ontbrekende beplantingen op polderdijken en het ontwikkelen van bloemdijken. Deze opzet zorgt niet alleen voor behoud en herstel, maar voegt ook nieuwe kwaliteiten toe aan het unieke polderlandschap van Walcheren. Bovendien draagt herstel bij aan een groenblauwe dooradering en ontstaan er mogelijkheden voor het landschappelijk netwerk. Ook de aanleg van erfbeplantingen en beplantingen rondom bedrijventerreinen draagt bij aan het verbeteren van de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten, evenals het verwijderen van sterk versturende objecten in het open polderlandschap.

Herstel en consolideren van waardevolle cultuurhistorische landgoederen, buitenplaatsen, boerderijen en relictten.

Het herstellen en consolideren van unieke en waardevolle cultuurhistorische buitenplaatsen, landgoederen, boerderijen en relictten die bijdragen aan de kwaliteitsverbetering van het landschap, cultuurhistorie en toeristisch recreatieve beleving.

Verbeteren recreatieve toegankelijkheid in overige agrarische polderlandschap, aanleg rustpunten en informatievoorzieningen.

Het verbeteren en opwaarderen van de toeristische recreatieve toegankelijkheid van het overige agrarische polderlandschap door het realiseren van een groenblauwe dooradering en een landschappelijk netwerk. Het gaat hierbij om de aanleg van met name onverharde recreatieve paden (langs akkers en bijvoorbeeld de Domburgse Watergang), de aanleg van uitzichtpunten en de aanleg van rustpunten en informatievoorzieningen in routenetwerken. De uitwerkingen kunnen uiteenlopen van een (tijdelijk) kleinschalig agrarisch landschapsbeheer tot meer permanente grootschalige omvormingen.

4.3 Deelgebied Zak van Zuid-Beveland

Versterken en ontwikkelen kernkwaliteiten

Het landschap van de Zak van Zuid-Beveland kent al een lange ontstaansgeschiedenis en heeft in de loop der tijd veel kwaliteiten verworven. Kernkwaliteiten die sterk samenhangen met de ontstaansgeschiedenis en tot uitdrukking komen in de karakteristieke patronen van kreekruigen, poelgronden, polders en dijken. Maar ook de schakering van het overwegend agrarische landgebruik, de natuurgebieden, kreken en vele beplantingen draagt hier aan bij. Net als de verschillende dorpen, gehuchten en erven, de aanwezige cultuurhistorische relictten en de stoomtreinspoorlijn Goes-Borsele. Bij het versterken en ontwikkelen van de kernkwaliteiten in de Zak van Zuid-Beveland wordt uitgegaan van de verschillende samenhangende landschapseenheden van poelgronden en kreekruigen, geulpolders, dijklandschap en herverkavelde oudland-

polders van Borssele alsmede verbeteren van de mogelijkheden voor toeristisch-recreatief medegebruik.

De poelgronden en kreekkruggen vormen samen het poelgebied. Voor het versterken en ontwikkelen van de kwaliteiten van de poelgronden binnen de grenzen van het Nationaal Landschap spelen het behoud van de karakteristieke openheid in het centrale deel (waaronder het reservaat nabij Sinoutskerke) en het behoud van verdichting in de omgeving en het reservaat nabij Nisse. De reservaten bezitten grote natuurwaarden in zowel vegetatiekundig als ornithologisch opzicht. Nieuwe ontwikkelingen moeten aansluiten bij de openheid, het kleinschalige karakter van de kreekkruggen en het overwegend agrarische karakter. In de openheid past dan akkerbouw op de wat hogere delen en gras- en weilanden in de laagste delen. Op de hoger liggende kreekkruggen is een menging wenselijk van akkerbouw, gras- en weilanden, boomgaarden en hegbeplantingen. Belangrijk is de zorg voor behoud van het kleinschalige karakter met de vele fraaie (heg)beplantingen, kleinschalige verkavelde weilanden met veel microreliëf en oude (vee)drinkpoelen. Aandacht vragen ook (ontwikkelingen rondom) de kleine kernen, bedrijvigheid en erven die de kwaliteit van de openheid sterk beïnvloeden.

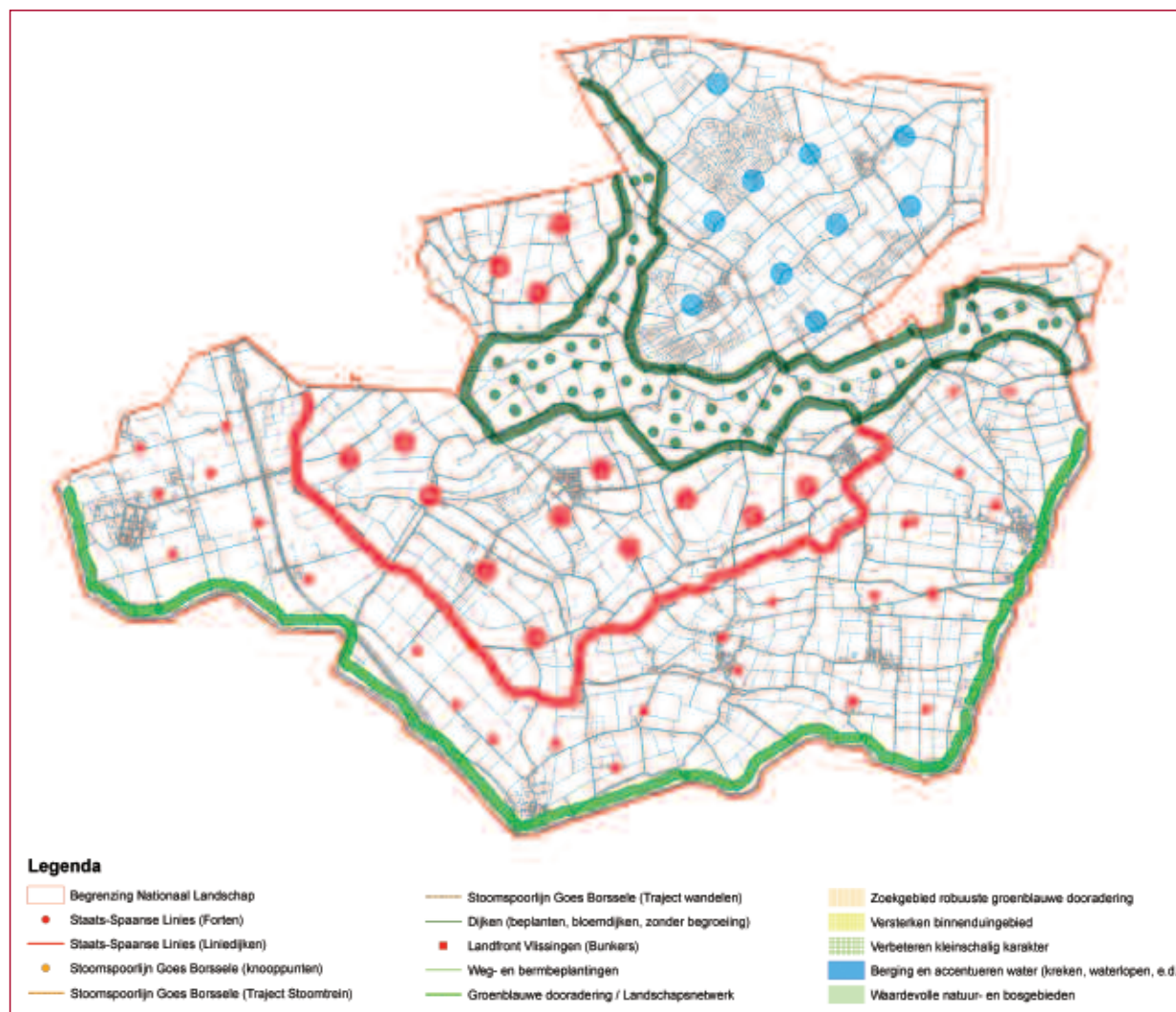
Rondom het poelgebied liggen de geulpolders. Bij het versterken en ontwikkelen van deze ingepolderde stroomgeulen past de aanleg van natuurgebieden naast akkerbouw, boomgaarden en het accentueren van hoofdwaterlopen, kreken en dijken. Alleen ontwikkelingen die op deze elementen aansluiten zijn mogelijk en dragen bij aan het verder accentueren van de smalle en langgerekte polderstructuur.

Langs de geulpolders ligt het kleinschalige dijenlandschap dat uiteenvalt in een gedeelte rondom Heinkenszand en een gedeelte rondom Ovezande. Ontwikkelingen mogen het patroon en karakter van deze kleinschalige polders niet overheersen. Het gebruik door akkerbouw en boomgaarden moet kenmerkend blijven voor dit waardevolle dijenlandschap,

evenals de fraaie kreken, dijkbeplantingen en bloemdijken. De herverkavelde oudlandpolders kennen oorspronkelijk hetzelfde karakter als het poelgebied. Voor het versterken en ontwikkelen van de kwaliteiten van deze polders speelt vooral

het vasthouden van de karakteristieke openheid en het houden van verdichting rondom de dorpskernen.

De Borsselepolder is een nieuwanlandpolder met een groot-

schalig en open karakter. Het bewaren van het rationele en grootschalige verkavelingspatroon en de stedenbouwkundige opzet van het dorp Borssele verwijzen naar de ontstaansperiode van de Renaissance. Deze polders hebben een overwegend akkerbouwkundige invulling. Daarnaast is het verminderen en inpassen van de impact van belang van het naast liggende omvangrijke haven- en industriegebied het Sloe en het tracé van de (huidige) tunnelweg. Ten noorden van het dorp Borssele wordt door uitvoering van het project Sloegroen al voorzien in de landschappelijke inpassing van het Sloegebied. Hierbij wordt aangesloten bij het karakteristieke verkavelingspatroon.

Uitwerking voor het versterken en ontwikkelen van de kernkwaliteiten

Accentueren en ontwikkelen van groenblauwe dooradering en landschapsnetwerk in de geulpolders (Zwaakse Weel)

De aanleg en verder uitbreiding van de ecologische hoofdstructuur dragen in belangrijke mate bij aan het accentueren van de geulpolders die het poelgebied omsluiten. Ook het fors beplanten van de geulpolderdijken accentueert het patroon van de geulpolders. Het aanzetten van krek en waterlopen met open water, natte graslanden en rietoevers zorgt verder voor het groenblauw dooraderen van de polders, draagt bij aan de opgave voor waterberging, natuurvriendelijke oevers en de verfijning van het landschapsnetwerk. Het geheel zorgt voor versterking van de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van de geulpolders en het beleefbaar maken ervan.

In Renaissancepolders rondom Borssele weg- en dijkbeplantingen aanbrengen

Het versterken van de openheid en accentueren van de rationale verkavelingsstructuur door het aanbrengen van berm- en wegbeplantingen langs de hoofdinfrastructuur.

Versterken kleinschalig landschap van het poelgebied en aanzetten van overgang naar poldergebied

Het verder verstevigen van de kleinschaligheid van het poelgebied rondom Nisse. Dit door de aanplant van (heg)beplantingen langs wegen, bermen en kavelgrenzen. Verder het gebied uitbreiden in zuidelijk richting om daarmee de overgang naar het aangrenzende polderlandschap te versterken.

Cultuurhistorisch herstel, toeristisch-recreatief verder ontwikkelen en uitbreiden van de historische stoomtreinspoorlijn Goes-Borsele

Het revitaliseren van de stoomtreinspoorlijn Goes-Borsele bestaat uit het in meer of mindere mate fysiek herstellen van de cultuurhistorische spoorlijn en het verder ontwikkelen en exploiteren van de toeristisch-recreatieve betekenis en toegankelijkheid. Dit in combinatie met versterking van landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten door het 'aankleden' van de route, het revitaliseren van spoorwegemplacementen (stations, opslaggebouwen, etc.) en het uitbreiden van vervolgroutes en bijpassend toeristisch-recreatief medegebruik.

Herstel van weg- en dijkbeplantingen en bloemdijken, aanleg beplantingen rondom bedrijventerreinen, aanleg streekeigen erfbeplantingen en verwijderen storende objecten.

Het hiërarchisch aanbrengen van beplantingen langs wegen op de hoger liggende kreekruigen (op basis van de groenstructuurvisie provinciale wegbeplantingen van Provincie Zeeland en het Groenbeheerplan van Waterschap Zeeuwse Eilanden). Verder het aanvullen van ontbrekende beplantingen op (geul)polderdijken en het eventueel ontwikkelen van bloemdijken. Deze opzet zorgt niet alleen voor behoud en herstel, maar voegt ook nieuwe kwaliteiten toe aan het unieke polderlandschap van de Zak van Zuid-Beveland. Bovendien dragen de aanleg van beplantingen en bloemdijken bij aan een groenblauwe dooradering en ontstaan er mogelijkheden voor het uitbreiden van het landschapsnetwerk.

Ook de aanleg van erfbeplantingen en beplantingen rondom bedrijventerreinen draagt bij aan het verbeteren van de land-

schappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten, evenals het verwijderen van sterk storende objecten in het open polderlandschap.

Herstel en accentueren van kreken in combinatie met toeristisch-recreatief medegebruik en toegankelijkheid, groenblauwe dooradering, landschapsnetwerk en waterberging
Het verbeteren en opwaarderen van de toeristische recreatieve toegankelijkheid van het overige agrarische polderlandschap door het realiseren van een groenblauwe dooradering en een landschappelijk netwerk. Het gaat hierbij om de aanleg van met name onverharde recreatieve paden (langs akkers en kreken), de aanleg van uitzichtpunten en de aanleg van rustpunten en informatievoorzieningen in routenetwerken. De uitwerkingen kunnen uiteenlopen van een (tijdelijk) kleinschalig agrarisch landschapsbeheer tot meer permanente grootschalige omvormingen.

Herstel en consolideren van waardevolle cultuurhistorische boerderijen en relicten.

Boerderijen dragen in belangrijke mate bij aan de kernkwaliteiten van het overwegend agrarische polderlandschap. Door schaalvergroting dreigen veel boerderijen te verdwijnen. Eveneens dreigen door allerlei ingrepen historische relicten zelf en de direct daarmee verbonden omgeving te verdwijnen. Het herstellen en consolideren van unieke en waardevolle cultuurhistorische boerderijen, molens en relicten met hun oorspronkelijke setting draagt bij aan de kwaliteitsverbetering van het landschap, cultuurhistorie en toeristisch-recreatieve beleving.

Verbeteren relatie met de kust en verder verbeteren toeristisch-recreatief medegebruik en verbindingen naar het achterland

Het verbeteren van de relatie met de kust kan door beter gebruik te maken van de oude haventjes, fortificatie en verschillende uitzichtpunten. De objecten zijn in veel gevallen buiten gebruik geraakt en verkeren in een slechte staat van

onderhoud. Door ze op te knappen en een nieuwe functie te geven wordt gewerkt aan behoud van deze cultuurhistorische waarden. Eveneens dragen ze bij aan het verbreden van het toeristisch-recreatieve product en het verbeteren van de verbindingen tussen de kust en het achterland.

In het haventje van Hoedekenskerke is momenteel geen veerverbinding aanwezig. Het herstellen van deze verbinding is in cultuurhistorisch opzicht en voor het totale toeristisch-recreatieve product van groot belang. De andere haventjes, het fort Ellewoutsdijk en de uitzichtpunten lenen zich vooral als eind- en uitzichtpunten. De locaties zijn daarbij geschikt voor exploitatie van bijvoorbeeld een horecagelegenheid of een informatiepunt. Voor het verbeteren van de toeristisch-recreatieve verbindingen naar het achterland komen naast de wegen en paden, dijken, kreken en de akkers in aanmerking. Het 'aankleden' van deze verbindingen draagt eveneens bij aan het verbeteren van de landschappelijke kwaliteit.

4.4 Deelgebied West Zeeuws-Vlaanderen

Versterken en ontwikkelen kernkwaliteiten

Het landschap van West Zeeuws-Vlaanderen kent eveneens een lange en dynamische ontstaansgeschiedenis. Van de oorspronkelijke dynamiek zijn alleen nog wat ruwe resten terug te vinden, maar die bepalen wel de kernkwaliteiten van het landschap. Het behouden en versterken van de kernkwaliteiten richt zich op de kuststrook, het poldergebied en de overgang naar het dekzandgebied, de hierbij behorende kenmerken, patronen en elementen, evenals het inpassen van nieuwe ontwikkelingen.

Voor de kuststrook gaat het dan om behoud en versterking van de natuurlijke duingordels en de overgang naar het aangrenzende poldergebied. Het project Zwakke Schakels maakt het mogelijk de natuurlijke duingordels en de overgang naar het achterland te verstevigen. Het inpassen van de dorpen,

recreatiegebieden en bestaande bos- en natuurgebieden vraagt wel de aandacht. Verder vraagt de overgang van duinen naar open polder aandacht. Door inpolderingen en een intensief agrarisch gebruik is de van nature vloeiende overgang van duin naar polder verdwenen. Deze overgang kan worden teruggebracht met een invulling van duinstruweel, natuurgebieden (o.a. vroongronden) en recreatienatuurgebieden. Het geheel dat zo kan ontstaan, geeft bovendien mogelijkheden voor de kwaliteitsverbetering van de uiteenlopende recreatieve voorzieningen langs de kuststrook.

In het poldergebied bestaat het behouden en versterken van de kernkwaliteiten uit het behouden en accentueren van de karakteristieke polderstructuur van de voormalige eilandpolders Cadzand en Groede, de smalle en uitgestrekte geulpolders, de tussenliggende grootschalige polders en de noordelijk hiervan liggende grootschalige Renaissance polders met een rationele verkaveling. Voor alle polders is het behoud van de openheid en accentueren van de dijkpatronen wenselijk. Bij nieuwe ontwikkelingen moet rekening worden gehouden met het patroon, karakter en de openheid van de polders. Voor de geulpolders past (verdere) aanleg van natuurgebieden (uitwerking van de ecologische hoofdstructuur) en langs de Passageule het accentueren van de historische verdedigingslinies (conform het project valorisatie van de Staats-Spaanse Linies). Voor de Staats-Spaanse Linies gaat het om herstel of accentueren van een aantal forten, schansen, linedijken en voormalige inundatievelden. Binnen de geulpolders is verder een invulling van natuurgebieden, waterberging en het recreatief medegebruik (c.q. toegankelijkheid) wenselijk.

Voor het dekzandgebied geldt behoud en versterken van het kleinschalige karakter. Het beschermen en verstevigen van de Eeklose watergang vraagt eveneens aandacht. In het gebied passen gemengde vormen van agrarisch gebruik. Ontwikkelingen passen alleen als die het kleinschalige karakter en de waarden van de dekzandrug en Eeklose watergang niet aantasten.

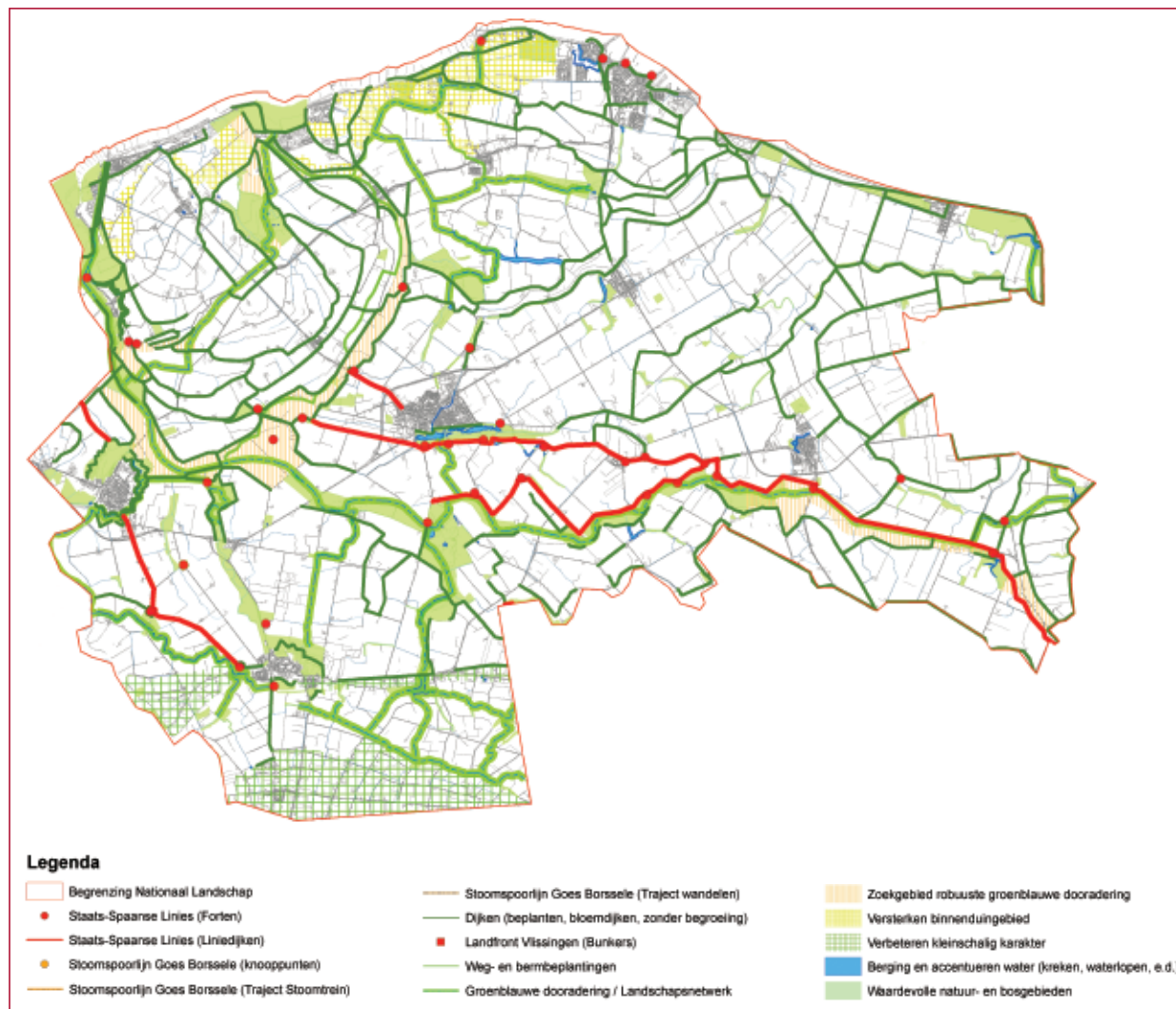
Uitwerking voor het versterken en ontwikkelen van de kernkwaliteiten

Versterken ruimtelijke kwaliteiten binnenduinlandschap en verbeteren toeristisch-recreatief medegebruik in kustgebied en verbeteren van verbindingen naar het achterland.

Het versterken van de ruimtelijke kwaliteiten hangt samen met het inpassen van recreatieterreinen, (storende) bebouwingen en nieuwe of andere ontwikkelingen. Daarnaast is het wenselijk het areaal landinwaartse duinen en recreatienatuurgebieden verder uit te breiden in samenhang met een verbetering van de toeristisch-recreatieve beleving en toegankelijkheid. Daarbij is het aanleggen van toeristisch recreatieve routes en verbindingen naar het achterland in combinatie met het versterken van karakteristieke landschapsstructuren eveneens van belang. De ontwikkelingen moeten passen binnen het recreatieve en agrarische gebruik en ontwikkelingen, zoals het project Zwakke Schakels (waaronder Waterdunen). Voor het verbinden van de kust met het achterland komen de verbinding vanaf de kust via Groede Podium, Groede en natuurgebied de Blikken, de verbinding via de geulpolder ten oosten van het voormalige Eiland van Cadzand en vanaf de kust via het Bos van Erasmus en de Killa in aanmerking.

Accentueren van de geulpolders rondom de voormalige Eilanden van Cadzand en Groede en de geulpolders langs de Passageule.

De aanleg van de ecologische hoofdstructuur, de verdere aanvullingen daarop en de voorziene ontwikkeling van de Natte As dragen in belangrijke mate bij aan het accentueren van de geulpoldergebieden. Aansluitend hierop verdient natuurontwikkeling in de richting van de geulpolders langs de voormalige Eilanden van Cadzand en Groede de aanbeveling. Verder leggen de ontwikkelingen de basis voor het verder uitwerken van een groenblauwe dooradering en een landschappelijk netwerk. De groenblauwe dooradering en het landschappelijk netwerk bestaan in principe uit een combinatie van versterking van de landschappelijke en cultuurhistorische

kwaliteiten, verbetering van de recreatieve beleving en de toegankelijkheid en extra mogelijkheden voor waterberging. De bundeling zorgt voor een robuuste versteviging van de landschapsstructuur.

Revitaliseren van de Staats-Spaanse Linies

Het revitaliseren van de Staats-Spaanse Linies bestaat uit het in meer of mindere mate fysiek herstellen van een aantal forten en liniedijken op cruciale plaatsen en het verder ontwikkelen van de toeristische recreatieve toegankelijkheid en betekenis. Dit in combinatie met versterking van landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten door bijvoorbeeld natuurontwikkeling en mogelijkheden voor waterberging.

Herstel van overige dijkbeplantingen en bloemdijken, aanleg beplantingen rondom bedrijventerreinen, aanleg streekeigen erfbeplantingen en verwijderen storende objecten.

Het op grond van een hiërarchische ordening beplanten van de overige uiteenlopende polderdijken of ontwikkelen van bloemdijken. Deze opzet zorgt niet alleen voor behoud en herstel, maar voegt ook nieuwe kwaliteiten toe aan het unieke polderlandschap van West Zeeuwsch-Vlaanderen. Bovendien draagt herstel bij aan een groenblauwe dooradering en ontstaan er mogelijkheden voor het landschappelijk netwerk. Ook de aanleg van erfbeplantingen en beplantingen rondom bedrijventerreinen draagt bij aan het verbeteren van de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten, evenals het verwijderen van sterk verstorende objecten in het open polderlandschap.

Herstel en accentueren van kreken in combinatie met toeristisch-recreatief medegebruik en waterberging.

Herstel en accentueren van een groot aantal kreken in het

polderlandschap van West Zeeuwsch-Vlaanderen. De bijzondere karakteristiek van de kreken en de tussenliggende waterverbindingen maakt deze elementen geschikt voor combinaties met waterberging, natuurvriendelijke oevers en het ontwikkelen van een landschappelijk netwerk ten gunste van een toeristisch-recreatieve toegankelijkheid.

Behoud en herstel van kleinschalig en uniek landschap in het overgangsgedebiet ten zuiden van Aardenburg.

Behoud en herstel van beplantingen langs wegen en kavelgrenzen voor versterking van het kleinschalige karakter.

Herstel en consolideren van waardevolle cultuurhistorische boerderijen en relictten.

Het herstellen en consolideren van unieke en waardevolle cultuurhistorische boerderijen en relictten die bijdragen aan de kwaliteitsverbetering van het landschap, cultuurhistorie en toeristisch-recreatieve beleving.

Verbeteren recreatieve toegankelijkheid in overige agrarische polderlandschap, aanleg rustpunten en informatievoorzieningen.

Het verbeteren en opwaarderen van de toeristische recreatieve toegankelijkheid van het overige agrarische polderlandschap door het realiseren van een groenblauwe dooradering en een landschappelijk netwerk. Het gaat hierbij om de aanleg van met name onverharde recreatieve paden, de aanleg van uitzichtpunten (in bijvoorbeeld De Blikken) en de aanleg van rustpunten en informatievoorzieningen (zoals een schaapskooi nabij Oostburg) in routenetwerken. De uitwerkingen kunnen uiteenlopen van een (tijdelijk) kleinschalig agrarisch landschapsbeheer tot meer permanente grootschalige omvormingen.

Het uitvoeringsprogramma

5.1 Programma Nationaal Landschap

Het programma is een vertaling van de visie op de deelgebieden. De vijf programma's dienen als kapstok voor de projecten die voortkomen uit de visies per deelgebied. Onderstaande indeling is uit de inventarisatie naar voren gekomen als gezamenlijk kader voor de drie deelgebieden.

5.2 Kwaliteitscriteria

Projecten komen in aanmerking voor financiële steun vanuit de middelen voor het Nationaal Landschap als ze aan een aantal voorwaarden voldoen. Aan de volgende criteria moet tenminste worden voldaan.

Het project

- wordt gerealiseerd binnen de begrenzing van het Nationaal Landschap
- draagt bij aan behoud of ontwikkeling van tenminste één van de kernkwaliteiten zoals genoemd in paragraaf 2.3
- biedt mogelijkheden voor recreatief medegebruik
- sluit aan bij de visie zoals opgenomen in hoofdstuk 4
- past binnen tenminste één van de vijf programma's zoals opgenomen in paragraaf 5.1
- is voorzien van een realistische en sluitende begroting
- voldoet aan de formele vereisten van de van toepassing verklaarde subsidieregeling

Projecten die aan deze vereisten voldoen worden beoordeeld door een regionale adviesgroep die bestaat uit vertegenwoordigers van gemeenten, waterschappen en één of meerdere maatschappelijke organisaties. Dit advies is richtinggevend voor het besluit over subsidiëring dat door Gedeputeerde Staten wordt genomen.

Programma's Nationaal Landschap Zuidwest Zeeland 2005-2013

1. Groenblauwe dooradering en landschapsnetwerk

Versterken van groenblauwe dooradering met nadrukkelijke koppeling aan toerisch-recreatieve functies, waterberging en groene diensten

2. Robuust Kustlandschap

Versterken van het binnenduinlandschap, de verbinding tussen water en land en toeristisch-recreatief medegebruik van de kustzone

3. Landschapskwaliteit en groene elementen

Behouden, versterken en toevoegen van nieuwe unieke landschapskwaliteiten en groene landschapselementen

4. Unieke cultuurhistorische verdedigingslinies en cultuurhistorische netwerken

Revitaliseren van de Staats-Spaanse Linies, accentueren van het Landfront Vlissingen en herstel en benutting van het historische spoortracé Goes-Borsele

5. Cultuurhistorische elementen

Herstellen van historische wegen en padenstelsels, herstellen en consolideren van bijzondere relictten, historische boerderijen en verbeteren toeristisch-recreatief toegankelijkheid

Organisatie, besluitvorming en financiering

6.1 Organisatie en besluitvorming

Het college van Gedeputeerde Staten is verantwoordelijk voor het vaststellen van het uitvoeringsprogramma en de inhoudelijke beoordeling van projecten. Als voor projecten een beroep wordt gedaan op een Rijksbijdrage wordt voorts nog de formele toetsing uitgevoerd door Dienst Landelijk Gebied.

Het uitvoeringsprogramma is tot stand gekomen in samenwerking met gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties. In ieder deelgebied zijn workshops gehouden om tot een gezamenlijke visie te komen op het Nationaal Landschap. Ook is per deelgebied een bestuurlijke overlegstructuur samengesteld waar tussenresultaten zijn besproken. Het uitvoeringsprogramma is daarmee een gezamenlijk product met de provincie als eindverantwoordelijke. Naast de gezamenlijke visievorming beoordeelt in ieder deelgebied van het Nationaal Landschap een regionaal bestuurlijk overleg de subsidieaanvragen Nationaal Landschap. Het regionaal bestuurlijk overleg brengt daarna een zwaarwegend advies uit aan GS over het al dan niet toekennen van subsidie. Projecten zullen worden gerealiseerd door particulieren, stichtingen en overheden.

6.2 Financiering

In dit uitvoeringsprogramma wordt gekeken naar de periode van 2005 tot en met 2013. Deze termijn bestaat voor de financiële kaders uit twee verschillende perioden:

- 2005 en 2006 vormen de aanloopperiode, waarin de

afspraken tussen Rijk en provincie vastliggen in het Uitvoeringscontract 2005/2006 (UC0506) en subsidie wordt verstrekt via de Subsidieregeling Gebiedsgericht Beleid (SGB);

- 2007 tot en met 2013 zijn de jaren waarin zowel afspraken als financiering van het Nationaal Landschap onderdeel uitmaken van het uitvoeringscontract in het kader van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG).

Voor 2005 en 2006 is via SGB in totaal ca € 2,3 miljoen beschikbaar voor co-financiering van projecten die gericht zijn op versterking van het Nationaal Landschap. Co-financiering kan worden verleend tot een maximum van 50% op de kosten voor aanleg en inrichting. Aanvragen worden inhoudelijk beoordeeld door de provincie, op formele vereisten door het betaalorgaan van Dienst Landelijk Gebied (DLG). Vooruitlopend op vaststelling van het uitvoeringsprogramma kunnen projecten worden gesubsidieerd die voldoen aan o.a. de SGB-subsidievoorwaarden en onmiskenbaar bijdragen aan behoud of versterking van de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap. Een aantal projecten heeft via deze weg al subsidie ontvangen.

De exacte mogelijkheden voor subsidiëring van projecten in de periode 2007-2013, zowel wat betreft de voorwaarden als de financiële middelen, zijn bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma nog niet bekend. Als gevolg hiervan zal het uitvoeringsprogramma geen zekerheid kunnen bieden over de

inzet van financiële middelen en, daarmee samenhangend, de mate waarin doelen kunnen worden gehaald. Het geeft wel randvoorwaarden en de ambitie weer voor behoud en ontwikkeling van het Nationaal Landschap.

6.3 Projecten en investeringen

Op basis van de landschapsvisie en de daaruit afgeleide programma's zijn samen met de partners in de regio projecten benoemd die bij kunnen dragen aan de doelstellingen van het Nationaal Landschap. Voor de uiteindelijke financiering van de projecten wordt voorlopig rekening gehouden met een bijdrage vanuit rijksmiddelen voor het Nationaal Landschap van maximaal 50% in de kosten van planvorming, verwerving en inrichting. De overige 50% wordt dan gefinancierd door provincie, waterschappen, gemeenten, stichtingen en particulieren. Afhankelijk van de uitkomsten van overleg tussen Rijk, provincie, waterschappen en gemeenten zal in het provinciaal meerjarenprogramma een overzicht worden gegeven van de definitieve doelstellingen en financiering per programma-onderdeel.

In Bijlage 1 staat een tabel met projecten waarvan wordt voorzien dat deze in het Nationaal Landschap Zuidwest Zeeland in de periode 2005-2013 worden gerealiseerd. De genoemde investeringskosten zijn gebaseerd op praktijkgegevens en kentallen. Dit is een voorlopige groslijst, die continu wordt geactualiseerd. Voor de projecten zijn op enkele uitzonderingen na nog geen harde toezeggingen gedaan door de beoogde financiers.

Groslijst projecten per deelgebied

Projecten	Project-trekker	Prog. punt	Geschatte totale investering	Geschatte bijdrage NL	Geschatte bijdrage Provincie	Geschatte bijdrage overig
Deelgebied Walcheren 2005/2006						
W1 Domburgse Watergang	WZE	1	2.075.000	715.000	230.000	1.130.000
W2 Natuurbelevingskaart	PRV	1	24.856	12.428	12.428	-
W3 Wandelpad Westkapelle	GEM	1	30.000	15.000	5.000	10.000
W4 Heule bij Kleverskerke	WZE	5	40.000	20.000	-	20.000
W5 Herstel Klinkerwegen	WZE	5	300.000	150.000	-	150.000
Deelgebied Walcheren 2007-2013						
W6 Groenblauwe dooradering en verbeteren recreatieve toegankelijkheid incl. waterberging (rondom Middelburg)	WZE	1	1.100.000	550.000	300.000	250.000
W7 Heggenproject vervolgfases	HZL	3	600.000	300.000	130.000	170.000
W8 Versterken binnenduinrand, recreatienatuur en toeristisch-recreatieve toegankelijkheid (WAL)	WZE / PROV / GEM / SBB	2	1.550.000	775.000	200.000	575.000
W9 Herstellen en accentueren van kreken (waterberging en toeristisch medegebruik/toegankelijkheid)	WZE / GEM	1	200.000	100.000	50.000	50.000
W10 Accentueren van dijkenpatroon en verbeteren recreatieve toegankelijkheid	PRV / DLG / SLZ / WZE	1	100.000	50.000	25.000	25.000
W11 Verbeteren groenstructuur en beeldkwaliteit doorgaande hoofdroutes (o.a. gedeelten van A58, N62, N61 en N57)	PRV / RWS	3	500.000	250.000	150.000	100.000

W12	Bepantingen rondom stad- en dorpsranden, bedrijfs- en recreatieterreinen	PRV / GEM / SLZ	3	100.000	50.000	10.000	40.000
W13	Accentueren Landfront Vlissingen (ruimtelijk accentueren en verbeteren toeristisch-recreatief medegebruik/toegankelijkheid)	St. Bu. / GEM / WZE / PRV	4	2.000.000	1.000.000	500.000	500.000
W14	Herstel en behoud streekeigen boerderijen	GEM / Boerd. st.	5	1.000.000	500.000	100.000	400.000
Deelgebied Zak van Zuid-Beveland 2005/2006							
B1	Bermbeplanting Borssele	WZE	3	220.560	110.030	71.030	39.500
B2	Zwaakse Weel	NM	1	100.000	50.000	48.131	1.869
B3	Schaapskooi Nisse	SZS	1	425.000	210.000	-	215.000
B4	Landschappelijk netwerk Zuid-Beveland; 1e fase	PRV / SLZ / NM	1	230.000	115.000	46.000	69.000
B5	Weg- en bermbeplantingen	WZE	3	110.000	55.000	-	55.000
B6	Inrichten info/bezoekerscentrum						
	cultuurhistorische relict; Fort Ellewoutsdijk	NM	5	500.000	200.000	50.000	250.000
B7	Pilot Heggenproject De Poel	SLZ / HZL	3	112.720	56.360	22.544	33.816
Deelgebied Zak van Zuid-Beveland 2007-2013							
B8	Groenblauwe dooradering en verbeteren recreatieve toegankelijkheid Zak van Zuid-Beveland	WZE / PRV	1	550.000	275.000	125.000	150.000
B9	Natuurbelevingskaart Zak van Zuid-Beveland	PRV / IVN	1	25.000	12.500	12.500	-
B10	Versterken relatie Westerschelde - binnendijkrand en verbeteren toeristisch-recreatief medegebruik en toegankelijkheid (ZZB)	GEM / PRV	2	750.000	375.000	175.000	200.000
B11	Herstellen en accentueren van kreken (waterberging en toeristisch medegebruik/toegankelijkheid)	WZE / PRV / NM	1	500.000	250.000	150.000	100.000
B12	Accentueren van dijkenpatroon en verbeteren recreatieve toegankelijkheid	PRV / WZE / SBB / NM	1	150.000	75.000	50.000	25.000
B13	Verbeteren groenstructuur en beeldkwaliteit doorgaande hoofdroutes (o.a. gedeelten van A58, Tunnelweg)	PRV / RWS / GEM	3	125.000	62.500	40.000	22.500
B14	Bepantingen rondom stad- en dorpsranden, bedrijfs- en recreatieterreinen	GEM / PRV	3	100.000	50.000	10.000	40.000
B15	Sanering storende objecten (storende en ongewenste bebouwing)	GEM / PRV	3	2.500.000	1.250.000	250.000	1.000.000

B16	Herstel historische spoorlijn en verbeteren toeristisch-recreatief medegebruik/toegankelijkheid (o.a. stoomtrein Goes-Borsele)	SGB / GEM	4	1.150.000	575.000	200.000	375.000
B17	Herstel en behoud streekeigen boerderijen	GEM / Boerd. st.	5	1.000.000	500.000	100.000	400.000
Deelgebied West Zeeuwsch-Vlaanderen 2005/2006							
Z1	Schaapskooi West Zeeuwsch-Vlaanderen	SD&K	1	100.000	50.000	-	50.000
Z2	Staats-Spaanse Linies deelproject	PRV / GEM	4	1.000.000	500.000	250.000	200.000
Z3	Beplanting N676	PRV	3	32.500	16.250	16.250	-
Z4	Uitkijkpunt de Blikken	HZL	3	64.000	28.500	-	35.500
Z5	Versterking Eeklose Watergang	WSZV / PRV	1	1.000.000	250.000	100.000	650.000
Deelgebied West Zeeuwsch-Vlaanderen 2007-2013							
Z6	Groenblauw dooraderen en verbeteren recreatieve toegankelijkheid Killa, geulpolder Nieuwvliet en Groede/De Blikken	WSZV / PRV	1	3.000.000	1.500.000	1.000.000	500.000
Z7	Natuurbelevingskaart West Zeeuwsch-Vlaanderen	PRV	1	25.000	12.500	12.500	-
Z8	Versterken binnenduinrand, recreatienatuur en toeristisch recreatief toegankelijkheid (WZV)	PRV / GEM / WSZV	2	9.000.000	4.500.000	2.000.000	2.500.000
Z9	Herstellen en accentueren van kreken (waterberging en toeristisch medegebruik/toegankelijkheid)	WSZV / PRV	1	500.000	250.000	150.000	100.000
Z10	Accentueren van dijkenpatroon en verbeteren recreatieve toegankelijkheid	PRV / WSZV / SLZ	1	150.000	75.000	50.000	25.000
Z11	Verbeteren groenstructuur en beeldkwaliteit doorgaande hoofdroutes (o.a. gedeelten van A58, N62, N61 en N57)	PRV / RWS	3	500.000	250.000	150.000	100.000
Z12	Beplantingen rondom stad- en dorpsranden, bedrijfs- en recreatierterreinen	GEM / PRV	3	100.000	50.000	10.000	40.000
Z13	Valorisering Staats-Spaanse Linies (herstel fort en linies en verbeteren toeristisch-recreatief medegebruik/toegankelijkheid)	PRV / GEM	4	4.000.000	2.000.000	1.000.000	1.000.000
Z14	Herstel historische Zeeuwse schuur	GEM	5	680.000	130.000	-	550.000
Z15	Herstel en behoud streekeigen boerderijen	GEM / Boerd. st.	5	1.000.000	500.000	100.000	400.000

Colofon

Uitgave: Provincie Zeeland, 2006
Samenstelling
en fotografie: Provincie Zeeland, Directie Ruimte, Milieu en Water
Opmaak: Provincie Zeeland, Afdeling Informatievoorziening & Documentatie
Grafische realisatie: LnO drukkerij/uitgeverij, Zierikzee